

Мусанниф
Акмал Мираваз ўғли

ИСЛОМНИ ЎРГАНАМИЗ

2

Тошкент – 2022

УЎК 28-182
КБК 86.38
А 40

Акмал Мираваз ўғли

Ислонни ўрганамиз [Матн] Т. 2/Акмал Мираваз ўғли. – Тошкент:
«Shamsuddinxon Boboxonov» NMIU, 2022. – 60 б.

Қўлингиздаги ушбу китоб болалар учун мўлжалланган бўлиб, унда
Ислон дини ҳақидаги тушунчалар содда ва тушунарли тилда ёзилган.

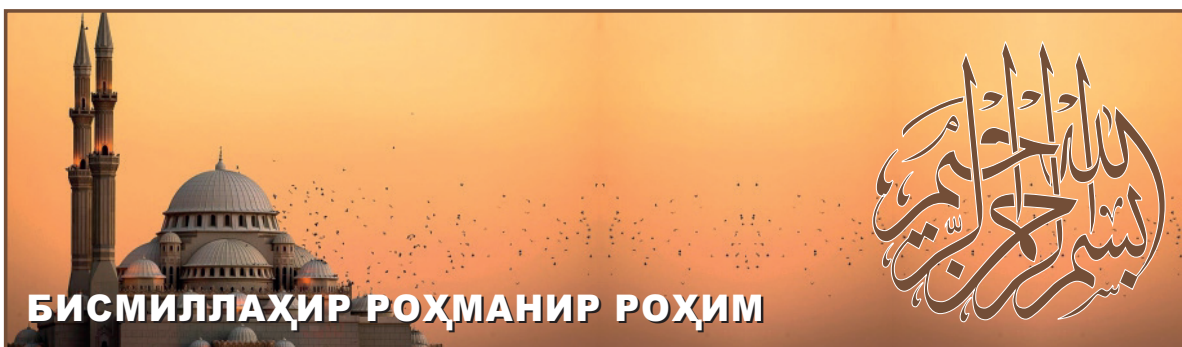
Ушбу рисола 4 китобдан иборатдир. Ҳар бир китобдаги мавзулар
болажонларимизни ўйлаб жавоб беришга ундаши билан бирга, уларга
қизиқарли бўлиши учун турли хил бош қотирмалар билан бойитилган.

Шунингдек, мазкур рисола ўсиб келаётган ёш авлодни комил инсон
бўлиб тарбияланишларида, диний-маърифий дунёқарашларини шакл-
лантиришда дастлабки манба бўлиб хизмат қилади деган умиддамиз.

*Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари
бўйича қўмитанинг 2022 йил 9 июндаги 03-07/4608-сонли хулоса хати
асосида нашрга тайёрланди.*

ISBN 978-9943-12-686-2

© А. Мираваз ўғли, 2022
© “Shamsuddinxon Boboxonov” NMIU, 2022

Муҳтарам китобхон!

Рисоланинг ушбу қисмидаги мавзулар севиқли
Пайғамбаримиз Муҳаммад мустафо соллаллоҳу
алайҳи васаллам ҳаётларига бағишланганлиги са-
баб, китобхон жаноби Пайғамбаримиз соллаллоҳу
алайҳи васаллам билан ғойибона
танишишга руҳан тайёр бўлиши керак.

Бунинг учун бир нечта маслаҳатлар бермоқчимиз.

1. Оила аъзоларингиздан танишлари ичида Муҳам-
мад, Маҳмуд, Мустафо, Аҳмад исмлари бор ёки йўқли-
гини сўраб билинг.

2. “Пайғамбар”, “Набий”, “Расул”, “Элчи” сўзлари
уларнинг фикрларича қандай маъноларни англатишини
сўранг.

3. Улардан Пайғамбар алайҳиссалом оила аъзола-
ридан билганларининг исмларини айтишни ва улар-
нинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга
боғлиқликлари қандай эканлигини сўраб кўринг.

4. Биз кимларни яхши кўришимиз кераклиги
ва бунинг сабабини оила даврасида тушунтиринг.

5. Оиладагиларга қитъалар, хусусан, Осиё қитъаси
ва ундаги йирик давлатлар ҳақида тушунча беринг.

Арабистон

Арабистон – Осиё қитъасидаги кичик ярим орол. Унинг қирғоқларини уч томондан Араб денгизи, Қизил денгиз ва Форс кўрфазининг сувлари юшиб туради. Бу ғоят қадимий ва хосиятли тупроқ. Унинг тарихи ер юзидаги биринчи одамзод бўлмиш Одам Ато замонасигача бориб тақалади.

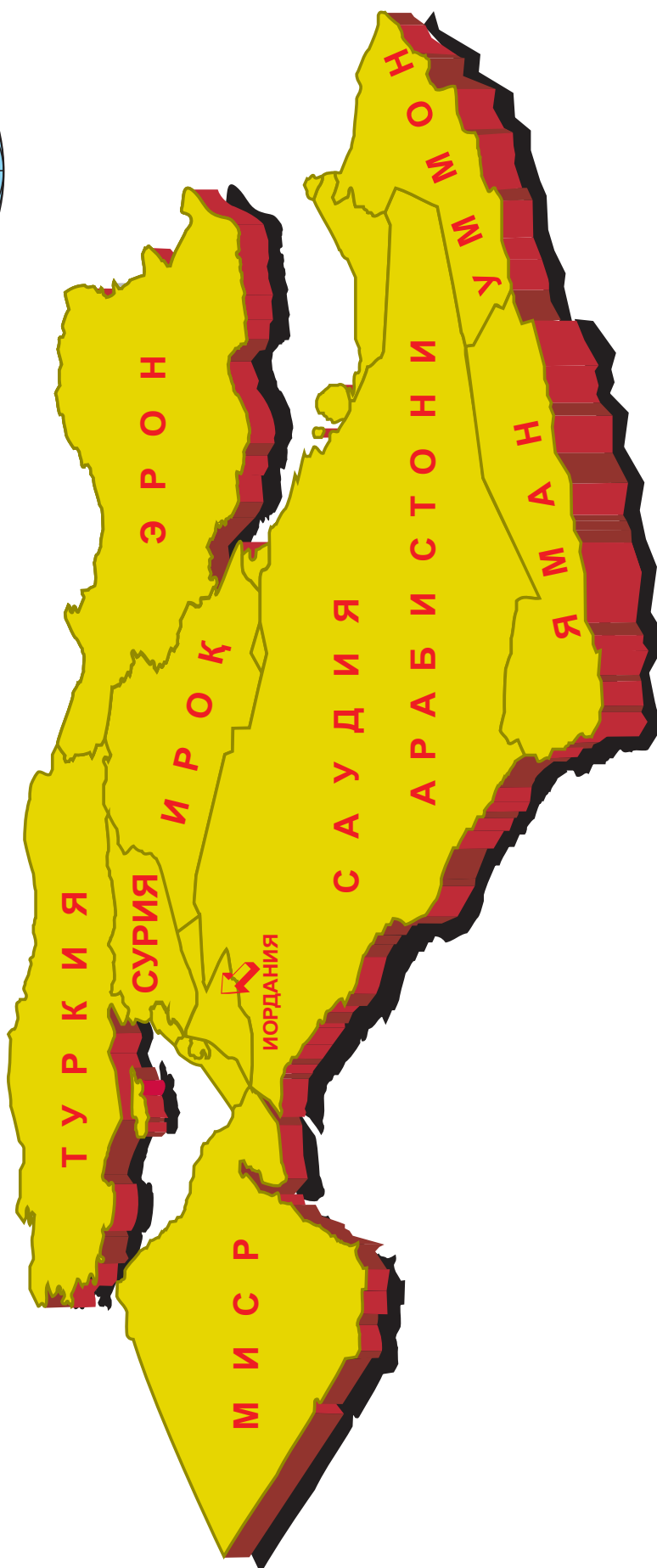
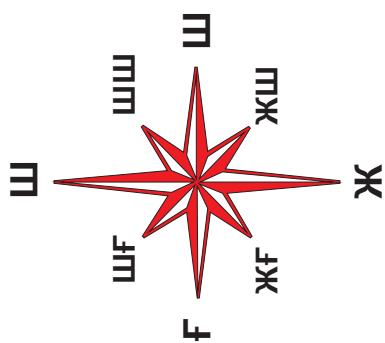
Ярим оролнинг талайгина қисмини сахро ва чўллар эгаллаган. Лекин оз бўлса-да, унумсиз даштга яшил ямоқ бўлиб тушган обод воҳалар, энсиз ҳосилдор ерлар учрайди.

Сахрода ҳаёт машаққатли кечади. Қуёш кун бўйи аёвсиз қиздиради. Лекин қош қорайгач, қум уюмлари тез совийди, сахрога этни жунжиктирадиган салқин тушади. Шунинг учун бу ерларда ўсимлик яхши ўсмайди. Унда-бунда тиккайиб хурмо ўсади.

Қадимдан одамлар хурмо еб, туя сути ичиб тирикчилик қилганлар. Улар қўй-эчки боқиб, жун йигирганлар. Топган-тутганларини туяларига ортиб, карвон бўлиб, ўзга шаҳарларга боришган, молларини буғдой, гурунч, кийим-бош ва бошқа зарур нарсаларга айирбошлаганлар.

Қизил денгиз соҳили бўйлаб чўзилган, ҳозирги Саудия Арабистонига кирадиган ерлар Ҳижоз деб аталади. Ҳижоз дунёга икки шаҳар – Макка ва Мадина билан машҳур. Савдо карвонлари ҳамиша ана шу шаҳарлар орқали ўтади. Дунёнинг тўрт томонидан чиққан мусулмонлар Макка зиёратига – ҳажга борадилар. Макка – Муҳаммад алайҳиссалом туғилиб, вояга етган шаҳар. У яна шунинг учун ҳам машҳурки, муқаддас Каъба ҳам шу ерда жойлашган.

Саодатли таваллуд

Абраҳа лашкарлари маҳв қилинган вақтларда Абдулмутталибнинг севимли келини Омина она бўлиш арафасида эди. Лекин унда нечундир ҳомиладор аёлларда кўриладиган ҳолатлар йўқ эди. Ўзи ҳам ҳайрон эди. На ранги ўзгарди, на кўнгли айнийди ва на қусади. Қорнидаги боланинг борлигини ва оғриғини ҳам ҳеч ҳис қилмасди.

– Омина, сен ҳеч ҳомиладорга ўхшамайсан, – деб ҳазиллашиб қўйишарди аёллар.

Абдулмутталиб келинлари ичида кўпроқ Оминани яхши кўрарди. Бунинг асосий сабаби келини севимли ўғли Абдуллоҳнинг омонати эканлигида эди. Олдида қабила раислари ҳам ҳайиқиб турадиган Абдулмутталиб ўзининг салобатига, кексалигига, катта обрў-эътибор эгаси эканлигига қарамасдан, хонасига кирган Оминани ўтирган жойида кутиб олишга кўнгли бўлмай, ўрнидан туриб, ҳурмат ила:

- Кел, қизим, – дерди.
- Отажон, овора бўлманг, турманг, – дерди Омина.
- Менинг келиним ҳар қанча ҳурматга лойиқ. Ҳурматингни жойига қўёлмасам, ҳафа бўламан.
- Мен уяламан, отажон!
- Мен ҳам сени ҳурмат қилмасам, уяламан, қизим...

У вақтлар Омина ҳеч нарса дея олмас, биров қизарган юзлари кулимсираб, боши эгилар эди...

Дунёда нима гап?

“Фил воқеаси”дан эллик икки кун ўтган. Рабиул аввал ойининг ўн биринчисидан ўн иккинчисига ўтар кечаси...

Эрон ҳукмдори Хусрав уйқуда экан, бирдан сакраб ўрнидан турди. Ер мудҳиш тарзда ларзага келган эди.

Атрофни кўздан кечирди: ҳеч ўзгариш йўқ. Аёли ҳам ўша силкинишдан уйғониб кетган эди. “Туш кўрибмиз, шекилли”, – дея яна қайтиб ётдилар. Аммо ухлай олмадилар. Чунки ташқарида одамларнинг овозлари, ҳайқириқлар эшитилар эди. Бу орада хизматчи эшикни тақиллатди.

– Нима бўлди?

– Сарой йиқилди, султоним, ҳолимиз хароб!

Хусрав ётоғидан сакраб турди, апил-тапил кийинди. Ҳақиқатан ҳам саройнинг бир қисми харобага айланган, қуббалар чўккан, деворлар қулаган эди. Вайроналар остида қолган бир хизматкор додлар эди.

Яшаб бўлмас ҳолга келган саройнинг атрофидаги уйларга, ажабки, унча зарар етмабди. Эрталаб бу сирли воқеа ҳақида берилган маълумотда ўн тўртта минора йиқилгани қайд этилди.

Хусрав тушдан сўнг вазирларини мажлисга чақирди...

Мужда, мужда

Омина атрофида умрида сира кўрмаган гўзал мавжудотлар байрам қилаётганларини кўрди.

Омина ётган бу хона кичик, гўзал мавжудотлар эса бундай хоналарнинг йигирматасига ҳам сиғмайдиган даражада кўп эди. Улар учун худди девор йўқдек, бемалол кириб келаверар эдилар. Бу севинч, бу байрам ниманинг шарофати? Булар кимлар ўзи?

Омина бу саволларнинг жавобини билмасди. У, ҳатто, туш кўряпман деб шубҳаланаётган эди.

Хурсандчилик қилаётганлар Аллоҳнинг сўнгги пайғамбари дунёни шарафларга буркаяжаги ҳақида сўзлашар эдилар.

Бу орада Шифо хоним :

– Мужда, мужда... – дея бақирди.

Қўлида гўзаллар гўзали бўлган бир чақалоқ турарди. Бу гўдак аслида Шифо хонимнинг эмас, балки ҳалиги нурли хилқатларнинг қўлида турган-

дек эди. Гўдак киндиги кесилган ва суннат қилинган ҳолда туғилган эди.

“Оламларга раҳмат бўлган” охириги пайғамбарнинг онаси бўлиш шарафи Оминага насиб этган эди.

Муҳаммад

Абдулмутталиб келинининг уйидан севинчи ичига сиғмай чиқди. Тўғри Каъбага борди. Шукроналик билдириб, Каъбани тавоф қилди. Неварасига қандай исм қўйишни ўйлади. Хусни жамолига, шаънига лойиқ бир исм қўйиш керак эди.

Муҳаммад ...

Бирдан бу исм зеҳнига ўрнашиб қолди. Зулмат ичида чақмоқдек чақнади бу исм. Ота-боболаридан ҳеч бирининг исми бундай эмас эди. Танилган, машҳур исмлардан ҳам эмасди. Ҳазрати Иброҳимдан бери давом этиб келаятган ва маълум бўлган исмларни ҳаёлидан бирма-бир ўтказди. Ҳеч қайсиниси бу қадар эътиборни тортувчи эмас эди.

Яна қабила раислари, таниш-билишларининг исмларини ҳам бирма-бир хотирлади...

Пайғамбаримизнинг насаблари ва туғилишлари

Ҳар бир мусулмон Пайғамбаримизни ўз ота-онасини танигандек танимоғи лозим. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам араб наслидан, Қурайш қабиласи, Бани Ҳошим уруғидан бўлиб, номлари Муҳаммаддир соллаллоҳу алайҳи васаллам.

Арабистоннинг Макка шаҳрида туғилганлар. Оталари Абдуллоҳ, боболари Абдулмутталиб, унинг отаси Ҳошим, унинг отаси Абдуманоф. Ушбу тўрт оталарининг номини ҳар

бир мусулмон билиши лозим.

Пайғамбаримизнинг юқориги оталари Иброҳим Халилуллоҳдир. Оналарининг исми – Омина. Чунки Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам она қорнида икки ойлик бўлган чоғларида оталари Абдуллоҳ Шом сафарига кетаётиб, Мадина шаҳрида вафот этганлар, ўшанда ёши ўттизга етмаган эди.

Пайғамбаримиз Исо алайҳиссаломдан 571 йил кейин туғилдилар. Раби-ул аввал ойининг 12чиси, душанба кечаси, саҳар пайтида дунёга келдилар.

Сут она – Ҳалима

Ўша вақтларда араблар орасида янги туғилган эмизикли болаларни махсус энагаларга бериш одати бор эди. Энага болани ҳам боқиб, тарбия қилар, ҳам эмизар эди. Шунинг учун улар “сут она” деб аталган.

“Аллоҳим, менинг бу етимчамга энг шафқатли, энг пок кўнгилли сут онани юбор, ярамасини орқага қайтар”, дея ёлворарди Абдулмутталиб. Бу орада Ҳалиманинг келаётганини кўриб, кўнгли жойига тушди. Ҳалима оқ кўнгил, камтар ва меҳрибон аёл эди.

– Бола қаерда?

Абдулмутталиб кулимсираганича ўрнидан турди.

– Ортимдан юр, – деди.

Ҳалима Абдулмутталибнинг орқасидан юрди...

Тарих ғилдираги тез айланмоқда

... Ҳалима бола тоза ҳавода яйраб ўсиши учун уни олиб ўз қишлоғига жўнайди. Улар фақир ҳаёт кечиришарди. Аммо Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам бу хонадонга келиши билан аҳвол ўзгара бошлади. Ем - хашак аввалгидай танқис бўлишига қарамай, эчкилар семириб, сути кўпайди. “Боланинг қадами қутлуғ келди”, – дейди Ҳалима суюниб эрига.

Баъзи сабабларга кўра сут она Ҳалима болани онаси Оминага қайтарарди. Бу вақтда бола беш ёшга тўлган эди. Лекин эрининг ўлими туфайли юрак хасталигига учраб, жуда заифлашиб қолган Омина эрининг қабрини зиёрат қилиш учун Мадинага бориб, у ердан қайтиб келаётганда йўлда вафот этади. Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам энди буткул етим бўлиб қолди. Ўшанда у етти ёшда эди.

Оминадан сўнг болага суянчиқ бўлиб қолган Абдулмутталиб ҳам бир йилдан сўнг вафот этди. Унинг ўрнига энди болага амакиси Абу Толиб ғам-хўрлик кўрсатади.

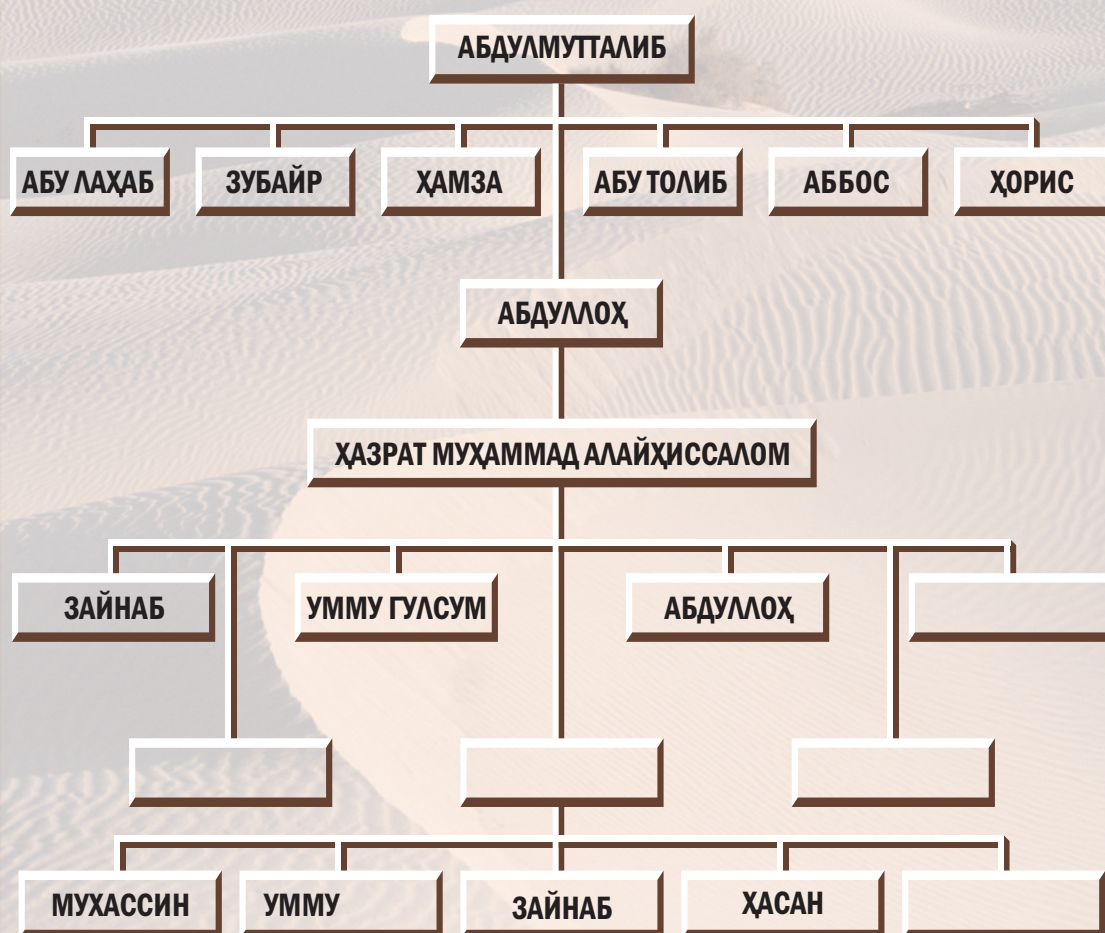
Бола ўн икки ёшида илк бор карвонга қўшилиб амакиси билан Шомга сафар қилади. Абу Толиб у ердан жияни Муҳаммаднинг келажакда пайғамбар бўлиши ҳақидаги хушxabарни эшитиб қайтади.

Улғайиб йигит бўлганида, аллақачон халқ орасида “Ал-Амин” – Ишончли номи билан танилганди. Унинг таърифи маккалик Ҳадича исмли бадавлат бева аёлга ҳам етиб боради. Ҳадича Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламга ўзининг савдо-сотиқ ишлари билан шуғулланишни таклиф этади. Икковларининг ўрталаридаги муносабат оила қуриш билан давом этади.

ປະຊາຊາດ -
ມະນຸດ

Насаб шажарасини охирига етказинг!

Қуйида Пайғамбар алайҳиссаломнинг насаб шажаралари берилмоқда. Бўш қолдирилган жойларини тўлдириш эса сиздан.

Ҳа, йўқ

Қуйидаги жумлалар рўпарасидаги каттакчаларга жумланинг тўғри ёки нотўғрилигига “ҳа” ёки “йўқ” ишораларидан бирини қўйинг.

Қ
И
З
И
Қ
А
Й
Л
И
Қ

Муҳаммад “мақталган” деганидир

Ҳа
↓
✓

Йўқ
↓
○

Пайғамбаримизнинг оталарининг исми
Абдулмутталиб

○

○

Пайғамбар с.а.в оналарининг исми Хадижа

○

○

Пайғамбаримиз с.а.в оталаридан 7 ойликларида етим қолганлар

○

○

Пайғамбаримиз 571 йилда туғилганлар

○

○

Пайғамбаримиз с.а.в ҳафтанинг жума кунида туғилганлар

○

○

Пайғамбар с.а.в баҳор фаслида туғилганлар

○

○

Пайғамбаримиз с.а.в нинг опа-сингиллари ҳам бор

○

○

Пайғамбаримизга “Муҳаммад” исмини боболари қўйганлар

○

○

У зотнинг сут оналарининг исми Зайнаб

○

○

Пайғамбаримиз с.а.в 17 ёшларигача амакилари Абу Толиб қарамоғида бўлганлар

○

○

Каъбани биринчи бўлиб фаришталар қуришган

○

○

Пайғамбаримизнинг бўйлари узун эди

○

○

Ранглари оқ-сариқ эди

○

○

Юзлари думалоқ эди

○

○

Сочлари жингалак эди

○

○

Пайғамбаримиз с.а.в нинг ташқи кўринишлари Иброҳим алайҳиссаломга ўхшар эди

○

○

Пайғамбаримиз с.а.в ўқиш-ёзишни билмаганлар

○

○

У зотга пайғамбарлик юборилганда 25 ёшда эдилар

○

○

Ҳиро ғори жойлашган тоғ “Нур тоғи” деб аталади

○

○

Ў
Р
Г
А
Н
А
Й
Л
И
Қ

Илк ваҳий

Макка... Ҳиро ғори. Рамазон ойининг 26-куни ўтган, тун чўккан эди. Ўша кеча ҳам у зот ғорда ётдилар. Ҳар кечадаги сингари уйкуга кетдилар. Эрта тонгда уйғондилар. Янада аниқроғи, ғалати тарзда кимдир томонидан уйғотилдилар. Қайтиб ухлай олмадилар. Орадан бирмунча вақт ўтди, тўсатдан ғорда бир хилқат пайдо бўди. Бу тушда эмас, ўнгда эди... Бу хилқат Аллоҳнинг махсус вазифаси билан жўнатилган ваҳий фариштаси Жабройил эди. Фаришта Ал-Амин Муҳаммадга:

– Ўқи! – деди.

У киши ҳаяжон ичида жавоб бердилар:

– Мен ўқишни билмайман!

Фаришта Ал-Аминни ушлаб қаттиқ сиқди.

Шундай сиқар эдики, у Зот суякларининг қирсиллаганини ҳис қилар эдилар. Сўнг-ра қўйиб юборди ва яна:

– Ўқи! – деб буюрди.

– Мен умримда ўқиган инсон

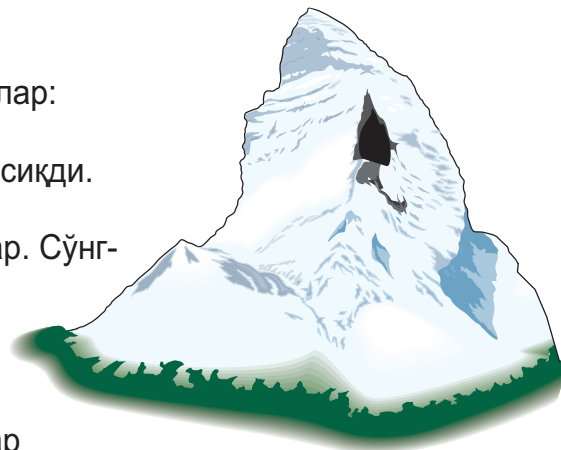
эмасман.

Фаришта шу даражада қаттиқ сиқар эдики, буюклар буюги кучларининг қолмагани, дармонларининг кетганини сездилар. Фаришта яна қўйиб юборди, яна буйруғини такрорлади:

– Ўқи!

– Мен ўқиган одам эмасман!

Бошқача жавоб беришлари ҳам мумкин эмас эди. Шу кунгача ўқишни ўрганмаган эдилар. Нимани ўқиш лозимлигини ҳам билмас эдилар. Фаришта учинчи марта тутиб сиққанда, Ал-Амин бутунлай ҳолдан тойдилар, энди бу дунёдан умидлари батамом узилди, тақдирга тан бердилар. Бу дафъа фаришта беш оятдан иборат бўлган илк ваҳийни Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг хотираларидан сира ҳам ўчмайдиган қилиб руҳлари ва онгларига сингдирди. **“Яратган зот бўлган Парвардигорингиз номи билан ўқинг! У инсонни лахта қондан яратди. Ўқинг! Сизнинг Парвардигорингиз Қаламни (яъни, ёзишни) ўргатган ўта қарамли Зотдир. У Зот инсонга унинг билмаган нарсаларини ўргатди”** (Алақ, 1–5). Шундан кейин фаришта ғойиб бўлди.

Қўрқув ва ҳайронлик

Хадича куёш эндигина чарақлаб чиққанда тўсатдан уйга кириб келган эрининг юзида ғалати ўзгариш кўрди. Бу муборак чехра ғорда юз берган воқеадан ўзига келиб улгурмаган, хиёл титрар эди.

– Менинг устимни ёпинг, тезроқ ёпинг! – деди Набий алайҳиссалом. Устларига кўрпа ёпилди. Анчагача шундай ётдилар. Бироз тинчлангач, бўлган воқеаларни Хадичага гапириб бердилар.

– Жуда ҳам кўрқиб кетдим, – деб сўзларини тугатдилар.

Ақли расо аёл бўлган Хадича кўпдан бери кутаётган хушxabар келганини англади. Бу воқеа оддий воқеалардан эмасди. Инсонларни залолатдан ҳидоятга бошлайдиган Пайғамбарга илк оятларнинг нозил қилиниши, албатта, шу қадар ваҳимали бўлиши керак эди. Хадича сира ҳам иккиланмади. Буюк пайғамбарнинг умр йўлдошига хос бир виқор, ишонч ва қатъият ила: “Йўқ, Аллоҳ Сизни асло, ҳеч вақт ўз ҳолингизга ташлаб қўймайди. Чунки Сиз ҳар доим қариндошларига ғамхўр, мусофирларга меҳмондўст, ожизларга ёрдамини аямаган, фақирларни тўйдирган, фалокатга учраганларга мадад қўлини чўзиб келган буюк инсонсиз”, – деди.

Ойдинликлар сари

Эндиликда Пайғамбар соллаллолху алайҳи васаллам учун ҳаётларидаги энг муҳим, яъни дунёга келишларидан кутилган мақсад ва ғояларни амалга ошириш даври бошланган эди.

Бошқа инсонлар Аллоҳ таолони таниш, унга бандаликни бажо келтириш учун яратилган бўлсалар, Муҳаммад алайҳиссалом буюк ғоя асосида яратилган эдилар. Бошқача қилиб айтганда, фақат Аллоҳни таниш ва унга сиғиниш учунгина эмас, балки Уни танитиш, унга қай тариқа сиғинишни ўргатиш учун яратилган эдилар. У зотга ҳидоят йўлининг буюк раҳбари бўлиш вазифаси юклатилган эди.

Энди Муҳаммад ибн Абдуллоҳнинг ҳаётидаги савдогарлик даври ниҳоясига етган, у зотнинг “Муҳаммадун росулуллоҳ” бўлишдек буюк давлари бошланган эди.

Шундай қилиб, Фил воқеасидан 40 йил ўтган ва ҳар томонда ғафлат, залолат ва жаҳолатнинг энг жирканч намуналари қадам сайин учраб турган ўша кунларда

Маккада бир Пайғамбар пайдо бўлди, лекин ҳозирча унинг аёлидан иборат бўлган биттагина уммати бор эди.

БИСМИЛЛАҲИР РОҲМАНИР РОҲИМ

“Эй (либосларига) бурканиб олган зот, туринг-да инсонларни (охират азобларидан) огоҳлантиринг! Парвардигорингизни улуғланг! Либосларингизни пок тутинг! Бутлардан йироқ бўлинг!”

Муддассир, 1–5

Низо ва қийноқлар

Қурайшликларнинг оқсоқолларию аслзодалари Маккада юзага келган вазиятдан ғоят безовта эдилар. Улар кундан-кунга мустаҳкамланаётган, тарафдорлари тобора кўпайиб бораётган бу диннинг бир кун келиб бошларига бало келтиришидан, қўлларидаги куч-қудратдан ҳам махрум этиб, оддий инсонларга айлантириб қўйишидан қаттиқ кўрқа бошладилар. Бу кетишда кечагина бир чақалик қадри бўлмаган куллар, жориялар эртага бошларига чиқиб, обрў-эътиборли кишиларга айланишлари, улар билан тенг ва, ҳатто, устун бўлиб кетишлари ҳеч гап эмас эди. Биров одам ўрнида кўрмаган Билол каби кулларнинг, чўпонларнинг охиратда ҳа-

вас қилса арзигулик мавқеларга эришишлари ҳақидаги миш-мишлар жуда кенг тарқалди.

“Ўз вақтида бу офатнинг олдини олиш керак” деган хаёлда эди бу аслзодалар.

– Юр, қани тангриларга тил теккизган бадбахт?!

– Юр, қани!

Бир томондан ҳақорату калтаклар, иккинчи томондан, Билолнинг тўхтовсиз такрорлаётган “Аҳад... Аҳад...” деган сўзлари бир-бирига қоришиб кетди.

Каттагина бир тош келтирилди. Бу қоятош икки киши зўрға кўтарадиган даражада оғир эди. Оч ва ташна, неча соатлардан бери тинимсиз судраб юрилган Билолни чалқанчасига ётқиздилар. Қўл-оёқларини арқонлаб, икки томонига қоқилган қозиқларга боғладилар. Шундан кейин ҳалиги оғир тошни кўтариб, Билолнинг кўкси устига қўйдилар. Бу оғир юк остида Билолнинг тили осилиб қолган, кўзлари косасидан чиққудай бўлиб олайган, бўйин томирлари ёрилиб кетгудек бўлиб бўртган эди.

Тагидан олов каби қайноқ тош баданини куйдирса, устидан қоятош босар, нафас олишига тўсқинлик қилар эди. Жабру ситамларга қарамай Билол ҳамон “Аллоҳ бирдир!” дейишга уринарди.

– Хўш, қалай, ҳали ҳам Муҳаммаднинг динида қоласанми?

Бу Умайянинг овози эди. Билол эса бир гапни такрорларди.

– Аллоҳ бирдир, Аллоҳ бирдир!

Умайя жаҳл билан тепиб юборди. Билолнинг буйраги ёрилиб кетай деди.

– Қасам ичиб айтаманки, Муҳаммаднинг динидан воз кечиб, токи Лот ва Уззога сажда қилмагунингча, шу аҳволда ётаверасан! – дея бақирди жазавада Умайя.

Аммо Билол ҳушидан кетган эди, бу гапларни эшитдими ёки йўқми номаълум қолди.

Одил ҳукмдор ўлкасига

Пайғамбаримиз, соллаллоҳу алайҳи васаллам мусулмонларнинг чекаётган азобларига ичлари оғриганлигидан Маккадан бошқа ерга кўчишга рухсат бердилар. У пайтда Ҳабашистон (Эфиопия) мамлакати Арабистонга чегарадош эди. У ернинг ҳукмдори “Таврот” ва “Инжил” китобларида Пайғамбаримизнинг сифатларини кўп ўқиган эди.

“Исо алайҳиссалом башорат берган охирзамон пайғамбарининг чиқадиган вақти яқин бўлди”, дея ўзи ҳам бунини кутмоқда эди. Мана шунинг учун пайғамбаримиз саҳобаларини шу ёққа ҳижрат қилишга буюриб:

– У жойнинг ҳукмдори динпарвар, одил, ҳақиқатсевар кишидир. Ҳижрат қилиб унинг паноҳига борган кишига ҳеч қандай зулм қилмайди. Уша жойга бориб динларингизни ва жонларингизни омон сақлаб, фурсат кутиб туринглар. Қачонки бизлар куч-қувват топиб, ишимиз ривожланса, хабар қилсак, келасизлар, – дедилар Набий алайҳиссалом.

Шундай қилиб 13 киши яширин йўл билан Ҳабашистонга ҳижрат қилдилар. Бу Ислом йўлида қилинган биринчи ҳижрат эди.

Ҳабаш ўлкасининг бағри кенг эди. Кемада келган қанча-қанча йўловчини сиғдирган бу ўлка 13–15 киши билан торайиб қолмасди Бориға қаноат қиладиган, аҳволларидан шикоят қилмайдиган бу кишилар тезда Ҳабаш ўлкасига ўрнашиб олдилар.

Улар тинч-хотиржам тоат-ибодат қила бошладилар. Уларга ҳеч ким тазйиқ этмади. Бу ер Маккадаги ҳаётнинг буткул акси. Осойишта кунлар бошланди. Абу Жаҳл, Абу Лаҳаблар йўқ бу ерда. Аммо Макканинг доғ-ҳасрати, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам, Каъбанинг, у ерда қолган мўминларнинг соғинчи бор эди. Мусофир маккаликлар бу ердаги одамларни танимайдилар. Ҳабашларнинг ораларида бирорта ҳам мусулмон йўқ. Шундай бўлса ҳам ҳабашистонликлар уларни қучоқ очиб кутиб олдилар, оғирларини енгил қилиб, кўмакчи бўлдилар. Тоат-ибодатларига эса аралашмас эдилар.

Тоиф сафари

- Ёлғончи!
- Бор-э, пайғамбар эмиш!..
- Ёлғон гапиришдан уялсанг-чи!

Ниҳоят шунча ҳақоратлар ёғдириб тоифлик дайдилар ортларига қайтиб кетдилар. Бир бадбахт охирги тошини отар экан:

- Бу кунни ҳечам унутма, эй ёлғончи пайғамбар! – деб қолди.

Дайдилар қайтиб кетишгач, Пайғамбаримиз бироз дам олиш мақсадида йўл устидаги боғнинг чеккасига бориб ўтирдилар. Қўлларини очдилар.

Аллоҳга шундай илтижо қила бошладилар:

– Аллоҳим, қувватим озлигини, чорасиз қолганлигимни фақат сенга арз этаман, одамлар орасида бу қадар хор бўлганлигимдан фақат сенгагина шикоят этаман. Эй марҳаматлиларнинг марҳаматлиси, Аллоҳим! Дорга осилганларнинг, эзилганларнинг ва менинг ҳам Роббим Сенсан! Мени кимларга йўлиқтиряпсан? Агар Сен мен бандангдан ғазабнок бўлмасанг, бу азиятларга парво ҳам қилмайман. Бироқ Сендан келадиган саломатлик ва қувватга янада интизорман. Ғазабингга дучор бўлишдан қўриқиб, Сенинг нурингга сиғинаман, чунки зулматларни зиёга айлантирган, дунё ва охираат ишларини тартибга соладиган нарсаси Сенинг ўша нурингдир. Сен рози бўлгунинггача биз Сенга ёлворамиз, куч ва қудрат ёлғиз Сенгагина оиддир.

Мадина сари

Қурайшликларнинг душманлиги тобора кучайиб борар эди. Бу аҳволда Пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг Маккада туришлари ўта хавфли эди. Ул зотни ўлдириш учун ҳар куни бир фитна ўйлаб топишарди. Ҳимоячилари Абу Толиб вафот этган эди.

Қурайшликлар у кишини битта қавм эмас, балки барча қавм биргалашиб ўлдириш керак деган қарорга келишади. Шу мақсадда ҳар бир қавмдан биттадан одам олишди.

Улар Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг уйларига эрталабки бомдод намози пайти бостириб кириб, у зотни ўлдириш режасини туздилар. Бу орада Маккадаги кўпчилик мусулмонлар ўзларининг мол-мулкларини сотиб, яширинча Ясрибга – Мадинага жўнаган ва у ерда ҳар дақиқада Пайғамбаримизни кутишарди. Аллоҳдан буйруқ бўлиши билан, Муҳаммад алайҳиссалом ҳам Маккани тарк этиб мадиналик мусулмонларга қўшилишлари лозим эди. Шундай буйруқни

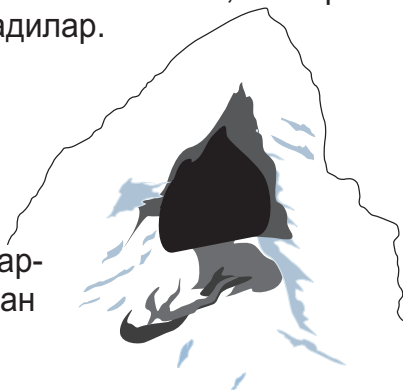
у зот қурайшликлар у кишини ўлдирмоқчи бўлган тунда оладилар. Абу Бакр ҳозирлаган 2 туяга миниб, улар қоронғуликда Маккани тарк этадилар. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг тўшакларида ёш Али ётиб қолади.

Эрталаб Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам чиқавермагач, қурайшликлар хонага бостириб кирадилар, улар Муҳаммад алайҳиссаломнинг ўрниларида Алининг ётганини кўриб, тутқиб кетишади. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг кетганликларини билгач эса, баттар қутуриб, шу ондаёқ у зотнинг орқаларидан тушадилар.

Бу орада Пайғамбар алайҳиссалом билан Абу Бакр Макка четидаги Савр тоғига етиб келиб, у ердаги бир ғорга беркинишади.

Ясрибликлар Пайғамбар алайҳиссаломнинг келишларини ғоят ташвишланиб, сабрсизлик билан кутишарди. “Пайғамбар келди” деган хабарни эшитиб, ҳамма у зотга шод-хуррамлик билан пешвоз чиқди. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Қубода тўхтаб, бироз дам оладилар. Кейин шу ерда масжид тикланади. Бу Ислом тарихидаги илк масжид эди. Сўнг Пайғамбаримиз Ясрибга ўтадилар. Энди ул зоти бобаракот ўзларини севган одамлар орасида эдилар.

ТАРИХ

Қисқа сатрларда

Маккаи мукаррама –

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам туғилган ва болаликлари ўтган шаҳар.

ТАРИХ

Қисқа сатрларда

Ҳиро ғори –

Мана шу ғор оғзида “Қуръони карим”нинг илк ояти нозил бўлган.

ТАРИХ

Қисқа сатрларда

Савр тоғи –

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам Абу Бакр розияллоҳу анҳу ҳамроҳлигида Макка мушрикларидан шу ғорда жон сақлаганлар.

ТАРИХ

Қисқа сатрларда

Кўчиш йўли –

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам Абу Бакр ва йўл бошловчи куннинг иссиғида шу йўлни босиб ўтиб, Мадинага ҳижрат қилганлар.

ТАРИХ

Қисқа сатрларда

Қубо –

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам Мадинаи мунавварага киришдан олдин шу ерда тўхтаб, тақвога асосланган биринчи масжидга асос солганлар.

ТАРИХ

Қисқа сатрларда

Мадина –

Бу шаҳар аҳли Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни шодонлик билан кутиб олганлар.

ТАРИХ

Қисқа сатрларда

Уҳуд –

Бу тоғда мушриклар билан мусулмонлар ўртасида ҳаёт-мамот жанги бўлиб ўтган.

ТАРИХ

Қисқа сатрларда

Арафот –

Расули Акрам видолашув ҳажини қилганлар. У зот туяга миниб, Раҳмат тоғи томон бормоқдалар.

ТАРИХ

Қисқа сатрларда

Ҳарами набавий –

Саҳобалар кўзларида ёш, қалбларида чексиз дард ила Росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламни дафн қилганлар.

ТАРИХ

Қисқа сатрларда

Маккага қайтиш

Ислом лашкарлари икки қўл ҳолида Маккага кира бошлади. Биринчи қўл пайғамбарлар султонининг қўмондонликлари остида бўлса, иккинчи қўл бошида “Сайфуллоҳ” – “Аллоҳнинг қиличи” деб ном олган, Холид ибн Валид турарди.

Расули акрам соллаллоҳу алайҳи васаллам орқаларига Усома ибн Зайдни мингаштирган ҳолларида Маккага кирдилар. Лашкарга қарши туришга, қўл кўтаришга ҳеч ким журъат этмади. Амрларига тобе бир қўшинга бош эдилар Пайғамбаримиз. Шу фарқ биланки, зафардан келадиган ғурур йўқ эди. Аллоҳнинг неъматини ҳаққи-ла биладиган ва бу туйғу оғушида бошини саждага қўядиган мутавозеъ бир пайғамбар ҳолати бор эди ул зотда.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламга Макканинг юқорисида бир чодир тикилди. Шу ерга кириб бир муддат истироҳат этдилар.

Видолашув ҳажи

Ҳаж амри келгандан кейин суюкли Пайғамбаримиз алайҳиссалом қилган илк ва сўнгги ҳаж эди бу.

Ҳаётларида сафарга охириги чиқишлари, бундан бошқа ҳаж қилиш имконлари йўқ эди. Барча аёллари, биттагина қизлари Фотима ҳам оталари билан бирга эдилар.

Зулқаъда ойининг 25-куни пешин намозини ўқиб бўлингач, Жанобимиз ҳаракатланишга амр бердилар. Макка йўлига чиққанларнинг сони юз мингдан ортиқроқ эди.

Бу инсонларнинг барчаси Аллоҳнинг расули билан бирга ҳаж қилишнинг улуғ неъмат эканлигини ғанимат билишар, қадр-қимматини тўла ҳис этишар эди. Эҳромга кирган юз минг одамнинг бир оғиздан “Лаббайк!” деб ҳайқиришлари уфқларни титратиб, юракларни ларзага солди.

Маккага зулҳижжанинг 4-куни, якшанбада кириб келишди. Тўғри Каъба томон бордилар.

Аллоҳнинг байтини кўрган заҳоти:

– Аллоҳим, бу уйнинг шарафини, яхшилик ва баракотини, азаматини кўчайтир, – дея дуо қилдилар.

Зулҳижжа ойининг тўққизинчисида тўғри келган жума куни Арафотга бордилар. Пешингача кутдилар. Қуёш ғарбга томон оға бошлаганида:

– Одамлар жим бўлсинлар! – деб буюрдилар. Бир суҳбат қилмоқчи эканликлари маълум бўлди. Жанобимиз пайғамбарлик ҳаётларининг энг муҳим хутбасини қилиш учун Қавса номли туяларига миндилар.

БИСМИЛЛАҲИР РОҲМАНИР РОҲИМ

**“Бугун мен сизлар учун
динингизни комил қилдим.
Мен сизларга неъматимни тўкис
қилиб бердим ва сизлар учун
Исломни дин қилиб танладим”.**

Муддассир. 1-5

Видолашув хутбаси

Ҳамду сано Аллоҳга бўлсин! Уни улуғлаймиз, унга ҳамд айтамиз, ундан ёрдам сўраймиз ва мағфират тилаймиз, унга тавба қиламиз, ёмон амалларимиздан, ўз нафсимиз ёмонлигидан Аллоҳнинг паноҳига қочамиз. Аллоҳ йўлга солганни адаштиргувчи йўқ. Оламни яратган Унинг ёлғиз Ўзидир. Унинг шериғи йўқ. Гувоҳлик бераманки, Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам Унинг кули ва пайғамбаридир.

Эй Аллоҳнинг бандалари! Сизларнинг тақволи бўлиб, Ундан қўрқишларингни сўрайман. Ҳаммангизни Аллоҳ тоат-ибодатига ундайман. Сизларга нима фойдалиқ бўлса, шуни айтаман. Эй одамлар, шу сўзларни мenden аниқлаб олинг! Бу йилдан сўнгра яна бу ерда сизлар билан кўришмоғим менга маълум эмасдур. Шунинг учун бу куни сизларга кўп нарсаларни айтиб топшираман.

Эй одамлар! Сизларнинг қонингиз ва молингиз бир-бирларингизга ҳаромдир. Шу ойда, шу шаҳарда ушбу арафа кунини ҳурматини сақлагандек, уларнинг ҳам ҳурматини сақланг. Бир кимса бошқасига омонат қўйса, ҳеч хиёнат қилмай эгасига топширсин. Бу кундан кейин ҳеч ким судхўрлик қилмасин. Ислоҳ динида бу иш ҳаромдир.

Эй одамлар! Мўмин мўминнинг қариндоши, биродаридир. Мўминлар бир-бирларига ўзлари хоҳлаб бермасалар, ризосизлик билан олган моллари ҳаромдир. Менинг бу сўзларимни англадингизларми? Эй бори Худоё, Сенинг буйруқларингни бандаларингга етказдим, бунга Ўзинг гувоҳдирсан.

Эй одамлар! Яратган Худойингиз бирдир. Барчангиз бир Аллоҳнинг бандаларидирсиз. Отангиз бир. Ҳаммангиз Одамдан тарқалгансизлар. Одам тупроқдан яратилган. Кимки тақволик бўлса, Аллоҳнинг олдида қадрли банда шудир. Арабнинг аямдан ортиқлик жойи йўқ. Ким тақволи бўлса, ўша ортиқдир. Эй бори Худоё, Ўзинг гувоҳ бўл, амрингни бандаларингга етказдим. Менинг бу сўзларимни ҳозирлар ғойибларга, уққанлар уқмаганларга етказсинлар!

Жумлалардаги нукта (. . .) лар ўрнига ёзилиши керак бўлган тўғри жавобни доира ичига олинг.

..... Пайғамбаримиз с.а.в нинг ўрниларига имомлик қилдилар.	Абу Бакр р.а / Умар р.а
Пайғамбаримиз с.а.в) нинг хонасига дафн этилдилар.	Ойша р.а / Абу Бакр р.а
Пайғамбаримиз с.а.в ёшда вафот этдилар.	63 / 53
Пайғамбаримиз с.а.в шаҳрида вафот этганлар.	Мадина / Макка
Пайғамбаримиз с.а.в видолашув хутбасида оятини ўқидилар.	Моида, 3 / Алақ, 1
Пайғамбаримиз с.а.в вафот этганларида одамларни тинчлантириш учун Куръондан оят ўқиган киши	Абу Бакр р.а / Али р.а

Қуръони карим Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам фазилатлари ҳақида

Аллоҳ таоло айтади:

“Аллоҳ набийлардан: “Сизларга китоб ва ҳикмат берганим учун, ортингиздан сизлардаги нарсани тасдиқловчи Пайғамбар келганда, албатта, унга имон келтирасиз ва ёрдам берасиз”, деб аҳду паймонларини олиб туриб:

“...Иқроп бўлдингизми? Бу ҳақда ишончли аҳду паймонимни қабул қилдингизми?” деганини эсла. Улар: “Иқроп бўлдик”, дейишди. У: “Бас, гувоҳ бўлинглар, мен ҳам гувоҳ бўлувчиларданман”, деди.

(Оли Имрон, 81) деган.

Шарҳ: Ушбу ояти каримада ажойиб бир кўриниш васф этилмоқда. Ҳамма пайғамбарлар Аллоҳ таолонинг ҳузурига тўпланишган. Аллоҳ таоло пайғамбарларнинг ўзларини гувоҳ қилиб туриб, ўзи ҳам бу гувоҳликка қўшилиб туриб, улардан ишончли, тасдиқланган аҳду

паймон олмоқда. Бу аҳду паймонга биноан, Аллоҳ таоло ҳикмат ва китоб берган ҳар бир Пайғамбар ўзидан кейин унинг пайғамбарлигини тасдиқлаб келган пайғамбарларга, албатта, имон келтиради ва, албатта, унга ёрдам беради.

Шу ўринда “ўзидан кейин келган пайғамбарга олдин ўтган пайғамбар қандай қилиб имон келтиради ва қандай қилиб ёрдам беради” деган бир савол туғилади.

Жавоб шуки, Аллоҳ китоб ва ҳикмат берган ҳар бир пайғамбар ўз умматини ўзидан кейин унинг пайғамбар эканлигини тасдиқловчи бошқа бир пайғамбар келса, унга имон келтириш ва ёрдам бериш руҳида тарбиялайди. Умматларининг имон келтиргани унинг имон келтиргани, умматларининг ёрдам бергани, унинг ёрдам берганидир.

Тафсирчи олимларимиз “Сиздаги нарсани тасдиқловчи пайғамбар”дан мурод Муҳаммад алайҳиссаломдир” деганлар. Яъни, ҳар бир пайғамбар ўз умматларига “Мабодо, мендан кейин Муҳаммад алайҳиссалом менинг пайғамбарлигимни тасдиқлаб келса, унга имон келтирасизлар ва ёрдам берасизлар”, деб кетгандир.

Уларнинг ҳаммаси Пайғамбар соллалоҳу алайҳи васалламнинг фазилатлари қанчалик устун эканлигини кўрсатади. Аллоҳ таолонинг Ўзи бошқа пайғамбарлардан у зотга имон келтиришга ва ёрдам беришга аҳду паймон олгандан кейин Муҳаммад алайҳиссаломнинг фазилатлари барчадан устун бўлмай, кимники устун бўлсин?!

Пайғамбар алайҳиссаломлар одамларнинг энг афзаллари ҳисобланадилар. Муҳаммад Мустафо соллалоҳу алайҳи васаллам эса афзалларнинг афзалидирлар.

Пок ва равшан тавҳид ақийдаси

У зот соллалоҳу алайҳи ва салламнинг биринчи катта хизматлари инсониятга пок ва равшан тавҳид ақийдасини армуғон қилганларидир. Бу мўъжизавий бир ақийдадир. У қувват ва ҳаёттилик ила отилиб чиқади. У ботил худочаларни парчаловчидир. Инсоният унга ўхшаган нарсани кўрмаган ва қиёматгача кўрмайди ҳам.

У зот келтирган ақийда туфайли инсоният барча хавф ва қўрқинчлардан халос бўлди. Инсон Аллоҳнинг ўзигина фойда ва зарар келтирувчи, берувчи ва олувчи эканлигига ҳамда У зотнинг ягона Ўзигина башариятнинг ҳожатини чиқарувчи эканига аниқ ишонди.

Инсоният бирлиги ва тенглиги

“Эй одамлар! Албатта, сизларнинг Роббингиз бирдир. Албатта, сизларнинг отангиз бирдир. “Пайғамбаримизнинг оғизларидан чиққан ушбу эълон ўзида икки эълонни мужассам этган. Иккиси ҳам тинчлик ва омонликнинг асосий таянчидир. Барча замонлар ва маконларда шу иккиси асосида тинчлик бўлган.

Уларнинг биринчиси – Робнинг бирлигидир. Иккинчиси – башариятнинг бирлигидир. Инсон икки марта инсонга биродардир. Биринчи марта Робнинг бирлиги туфайли. Иккинчи марта отанинг бирлигига туфайли.

Инсоннинг улуғлиги тўғрисида эълон

Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам инсониятга унинг шарафини ва кароматини қайтариб бердилар.

У зот инсонга мўътабарлик ва қадр-қийматини қайтардилар. У зот инсоннинг борлиқдаги энг азиз мавжудот эканини эълон қилдилар. Инсондан кўра муҳаббатга, муҳофаза қилинишга ҳақлироқ ва лойиқроқ нарса йўқдир. Ислолда инсоннинг мартабаси энг юқори нуқтага кўтарилди.

Инсонда умид ва ишонч руҳини тирилтириш

Пайғамбар алайҳиссалом инсон табиати пок эканлиги, унга ҳали бирор нарса битилмаганлиги, унга энг гўзал нарсалар нақш қилиниши, энг гўзал ёзувлар ёзилиши мумкинлигини айтдилар. У зот яхшилик ва гуноҳни эътироф қилиш, афсус-надомат инсоннинг табиатида борлигини ва Аллоҳга ёлвориш, тазарру қилиш ва гуноҳдан бутунлай қайтишга азму қарор қилиш инсоннинг шарафи эканлиги ва Одам Атодан қолган мерос эканлигини ҳам эълон қилдилар.

Дин ва дунёни жамлаш

У зот инсониятни бир-бирига қарши икки жабҳадан олиб имон ва савоб, башариятга меҳр, Аллоҳнинг розилигини талаб қилиш жабҳасида бирлаштирдилар.

У зоти бобаракот инсониятнинг қўлидан тутиб, бир-бирига қарама-қарши урушаётган жойларидан амали солиҳ, инсониятга фойдали хизматлар ва Аллоҳнинг розилигини изловчи жабҳага олиб келдилар. Бунда подшоҳларни фақирлар либосида, зоҳидларни подшоҳлар зийнатида, ажойиб бир уйғунликда кўриш мумкин.

Мақсад, ғоя ва амал

Инсоният Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам келишларидан аввал ўз мақсадини аниқ билмас эди. Қай тарафга юзланишини идрок эта олмас эди. Борар жойи қаерлигини ҳам англамасди. У ўзи учун хаёлий ва сунъий мақсадларни танлаб олган эди.

Муҳаммад алайҳиссалом келиб, инсоннинг яшашдан асл мақсадини ҳақиқий ғоясини кўз олдига олиб келиб қўйдилар. У ҳам бўлса, осмонлар ва ерларнинг Холиқини таниш, У зотнинг қудратини, ҳикматини, улуғлигини, абадийлигини билиш Аллоҳнинг розилигига эришиш эди. Ана шу инсоннинг ҳақиқий саодатидир.

18 та ҳарфдан 3 та сўз

Сизга

Ҳаммаси бўлиб 18 та ҳарфдан

3 та сўз ясашинигиз керак. Биринчи сўз “Пайғамбаримиз алайҳиссалом даврларида яшаб, у зот билан қўришиб, у зотга имон келтирган ва мусулмон ҳолда вафот этган одам” маъносини беради. Иккинчи ва учинчи сўзлар эса биринчи сўзнинг кўplik шакллариدير.

Агар топган бўлсангиз, улардан баъзиларининг номларини сананг ва ёзинг!

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламдаги хислатлар

Ким ютди?

Маълумки, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам икки марта жуфтлари Оиша розияллаҳу анҳо билан югуришда мусобақалашганлар. Бу мусобақаларда ким ғолиб бўлган?

Қуйида берилганлар ичидан тўғри жавобни топинг.

- ☐ Ҳар икки мусобақада ҳам Оиша р.а ғолиб бўлганлар.
- ☐ Биринчисида Пайғамбаримиз, иккинчисида Оиша.
- ☐ Ҳар икки мусобақада Пайғамбаримиз ғолиб чиққанлар.
- ☐ Биринчисида Оиша, иккинчисида Пайғамбаримиз алайҳиссалом ғолиб бўлганлар.

БЎШАШМАНГ, ДАДИЛ БЎЛИНГ!

1. Пайғамбармизнинг “Қасво” номли туялари чўккан жойга қайси масжид қурилган?
 - а) Масжиди Қубо;
 - б) Масжиди Набавий;
 - в) Масжиди Қиблатайн.
2. Ясриб шаҳри қачондан бошлаб “Мадина” деб юритила бошлаган?
 - а) Пайғамбаримиз Қубога ташриф буюрган кунларидан;
 - б) Пайғамбаримиз Ясрибга кириб келган кунларидан;
 - в) Кейинчалик тарих давомида.
3. Пайғамбаримиз Абу Бакр р.а билан бирга Савр тоғида неча кеча беркинганлар?
 - а) 2 кеча;
 - б) 3 кеча;
 - в) 4 кеча.
4. Пайғамбаримиз Ясрибнинг Қубо қишлоғига неча кунда етиб борганлар?
 - а) 8 кунда;
 - б) 12 кунда;
 - в) 13 кунда.
5. Ясрибга маккалик саҳобалардан охирги бўлиб ким ҳижрат қилганди?
 - а) Аббос ибн Абдумутталиб;
 - б) Умар ибн Хаттоб;
 - в) Али ибн Абу Толиб.
6. Намоз фарз бўлгунича мусулмонлар қандай ибодат билан машғул бўлганлар?
 - а) Рўза тутиш;
 - б) Закот бериш;
 - в) Эрталаб ва кечқурун намоз ўқиш.

**ЎЙЛАХТАР
ТОП!**

Ушбу жадвалдаги ҳарфлар орасига сўз яширинган. Бошқа ҳарфлардан ажралиб турган А ҳарфидан бошлаб ҳарфларни бир-бирига уласангиз, Пайғамбаримизнинг оилаларини ифода этувчи сўз пайдо бўлади.

К	М	А	П	О
А	Т	Ф	Ҳ	Р
Й	Ш	Л	Ч	И
С	А	Н	И	З
У	Й	Б	Д	Г

Дўстларидаги хатоларни кўнгилни овритмасдан тузатишга ҳаракат қилардилар.

ҚАНИ БИР

ФИКРЛАШАЙЛИК!

ПАЙҒАМБАР АЛАЙҲИССАЛОМ ДЎСТ СИФАТИДА ҚАНДАЙ ИНСОН ЭДИЛАР?

Муҳтарам китобхон!

Танишадиган мавзулар ҳусни хулқ, одоб ва ахлоққа оиддир. Сир эмаски, динимизнинг асл мақсади ҳар томонлама мукаммал ахлоқли шахсни етиштиришдир.

Мавзулар билан бирма-бир танишар экансиз, ўзингиз оилада қандай намуна бўлаётганингизга разм солинг, ўзингизга оиладаги бошқаларнинг кўзи билан яна бир боқиб кўринг.

Зеро, оилада тақлид қилувчи энг асосий кишилар ота-оналардир.

Қуйида эса, сиз азизларга бир неча тавсия ва маслаҳатлар:

1. Оиладагиларга гўзал хулқли бўлиш нафақат мақтовга сазовор эканини, балки Аллоҳнинг розилигига олиб борувчи ибодат эканини сингдиринг.

2. Оиладагиларга одоб-ахлоққа доир икки оят, икки ҳадис ёдлатинг.

3. Мавзулар билан танишиш давомида оила аъзоларингизга ўз вақтини тартибга солишни, ўз ишларини режалаштиришни ўргатинг.

Бунинг учун биринчи қадам сифатида уйга девор соати осганингиз маъқул.

4. Берилган ҳикояларни оила аъзолари ифодали ўқиб, сўнгра сизга қайта сўзлаб беришсин.

5. Мавзуларнинг асосий мақсади оила аъзоларига Аллоҳни, инсонларни яхши кўришни ўргатиш эканини асло назардан қочирманг!

Ахлоқ ва одоб нима? Ахлоқли ва одобли инсон ким?

Ахлоқ инсонда мавжуд бўлиб, унинг бутун хатти-ҳаракатини йўналтирувчи туйғу ва тушунчалар тўпламидир. Бу туйғу ва тушунчалар, гўзал хатти-ҳаракатлар, яхши амал кўринишида зоҳир бўлгани каби, хунук ҳаракат, ёмон амаллар кўринишида ҳам намоён бўлади. Ахлоқли бўлиш, умуман айтганда, “Инсоннинг гўзал, тўғти-ҳаракатда, муомалада бўлива ёмон хатти-ҳаракатлардан, муомаладан узоқ бўлиши” деганидир.

“Адаб” сўзининг маъноси эса ҳар бир нарсада, ҳар бир ишда меъёрни сақлаш демакдир. Бундан чиқадики, “адаб” деганда, ўқиб, ўрганиб, хушахлоқ бўлиб, муомала ва ишни ўз ўрнига қўйиб бажариш кўникмаси тушунилади. Адабли инсон эса шу хусусият ва сифатларни мукаммал эгаллаган ёки эгаллашга интиладиган инсондир.

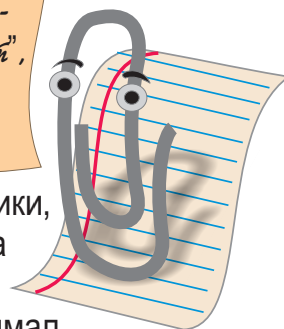
Гўзал ахлоқ ва адаб соҳиби бўлиш Ислом динининг асосий мақсадидир. Ундаги бутун ҳукмлар муслмонларнинг гўзал ахлоқли ва одобли инсонлар бўлишларига қаратилган. Ислом дини энг сўнгги ва энг мукаммал дин бўлгани каби, ундаги ахлоқий меъёрлар ҳам энг сўнгги ва энг мукаммал ахлоқий меъёрлардир. Сўнгги Пайғамбар ва инсонларнинг энг гўзал хулқ-атворлиси Ҳазрат Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳақларида Аллоҳ Каломида шундай дейди: “Шубҳасиз, Сиз улуг хулқ устидадирсиз” (Қалам, 4). Набий алайҳиссалом эса “Мен гўзал хулқларни сўнгига етказиш учун юборилдим” деганлар. Оиша розияллоҳу анҳодан у зот ҳақларида сўралганда, “У зотнинг хулқлари Қуръон эди”, деб жавоб берганлар. Бундан маълум бўладики, ҳаётда Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламни ўзига ўрнатилган одам энг мукаммал одоб ва ахлоқ меъёрларига амал қилаётган одам ҳисобланади.

Ислом ахлоқининг асосини Аллоҳнинг буйруқ ва қайтариқлари ташкил этади. Динимизга кўра, ахлоқ ва имон бир-бирини тўлдирувчидир. Чунки ахлоқий меъёрларга бўйсуниб ва унга ҳилоф бўлган ишлардан қочиш имон тақозосидир.

Гўзал ахлоқ ва одоб инсоннинг ўзига, яшаб турган жамиятига фойда келтиради. Ҳар қандай жамият учун энг керакли бўлган тинчлик, хотиржамлик, ўзаро ҳурмат каби ижобий ҳолатларга фақатгина гўзал ахлоқли инсонлар туфайли эришилади.

Биласизми?

“Ахлоқ” сўзи арабча сўз бўлиб, “феъл-атвор”, “хусусият”, “хатти-ҳаракат” каби маъноларни билдиради.

Ахлоқ

“ Мен гўзал хулқларни сўнгига етказиш учун юборилдим. ”

سورة الاحقاف

МАҚТАЛГАН ВА ХУШ КЎРИЛГАН ИШЛАРДАН БАЪЗИЛАРИ

Адолат
Қаноат
Меҳмондўстлик
Назокат
Сабр
Ихлос
Хурмат
Шафқат
Тозалик
Ёрдам бериш
Сахийлик
Тўғрилиқ

Тилни сақлаш
Жиддийлик
Фидойилик
Камтарлик
Яхшилиқ қилиш
Кечиримлилиқ .
Очиқ кўнгиллик
Жасорат
Мардлик
Илм
Дўстлик

Сизлардан энг яхшиларингиз хусни хулқлигингиздир.

Ҳадиси шариф

Биродаринг юзига табассум қилмоғинг садақадир.

Ҳадиси шариф

Мўминларнинг энг мукаммал имонлиси, уларнинг энг мукаммал ахлоқлисидир.

Ҳадиси шариф

Тарозига қўйилган амаллар ичида гўзал ахлоқдан оғирроғини кўрмадим.

Ҳадиси шариф

ҚОРАЛАНГАН ВА ҚАЙТАРИЛГАН ИШЛАРДАН БАЪЗИЛАРИ

Тухмат қилиш
Иккиюзламачилиқ
Исроф
Кибр
Кўрқоқлик
Риё
Дангасалиқ
Зулм
Шафқатсизлик

Очкўзлик
Қизғанчиқлик
Чақимчилик
Манманлик
Нодонлик
Бахиллик
Ёлғончилик
Ҳақорат қилиш

Ким бирор чиройли амал қилса, унга ўн баробар қилиб қайтарилур. Ким бирор ёмон иш қилса, фақат ўша баробарида жазоланур ва унга зулм қилинмас.

Анъом, 160

Икки сифат борки, бир мўминда асло иккиси жам бўлмас: хасислик ва ёмон ахлоқ.

Ҳадиси шариф

Ислом поклик динидир

Сиз муҳтарам азизлар дунёдаги энг пок ва покизаликка қаттиқ риоя қиладиган халқ вакили эканингиз билан фахрланиб юрасиз, албатта. Лекин ўша фахр боиси бўлган покликка нима орқали эришганимизни ҳеч ўйлаб кўрганмисиз?

Эҳтимол, кўлингиздаги китоб «Поклик китоби» эканини билганингиздан кейингина юқоридаги ўйлар хаёлингизга келар.

БИСМИЛЛАҲИР РОҲМАНИР РОҲИМ

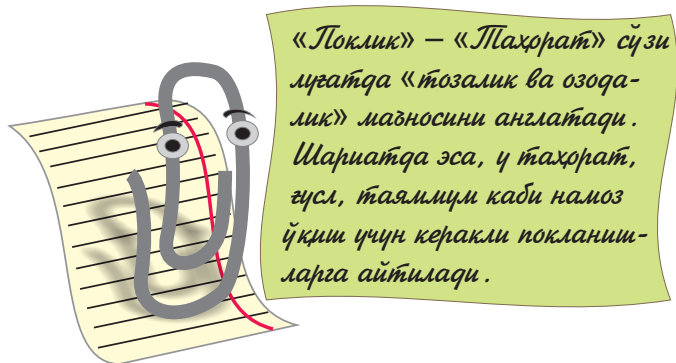
“Эй мўминлар! Қачон Намозга турганингизда, юзларингизни ҳамда кўлларингизни тирсакларингизгача ювингиз, бошларингизга масҳ тортингиз ва оёқларингизни тўпиқларигача ювингиз. Агар жунуб бўлсаларингиз, покланингиз – чўмилингиз!”

Моида, 6

Эҳтимол, биздан бошқаларда ҳам «Поклик китоби» бормикан деган савол фикрингиздан ўтар.

Азизларим, билингизки сиз билан бизнинг фахримиз боиси бўлмиш поклигимиз асли Аллоҳнинг каломи

бўлмиш Қуръондан ва Пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг суннатлари бўлмиш ҳадисдандир. Бу эса, сиз билан бизнинг покликка амал қилишимиз илоҳий таълимот асосида эканлигини билдиради. Бу ҳар бир банда учун ўта олиймақоммартабадир. Ота-боболаримиз минг тўрт юз йилдан бери амал қилиб ке-лаётган ва биз бадану маконда, кийиму ўзимизга боғлиқ ҳар бир нарсада давом эттираётган поклигимиз оддий поклик эмас, балки Аллоҳнинг савобиға ва жаннатига эришишимизга сабаб бўладиган ибодат даражасига кўтарилган покликдир.

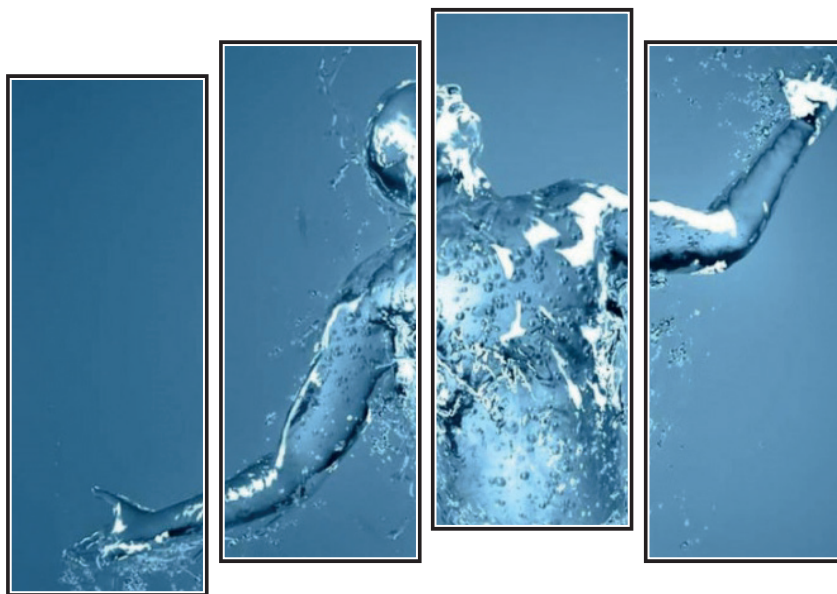
Исломда поклик имондан ҳисобланади. Ислом поклик ва покланиш ишларига жиддий қарайди. Дунёда Исломдан бошқа ҳеч бир дин, тузум ёки фалсафа покликни ва озодаликни имонга тегишли даражага қўтармаган.

Бир вақтлар Оврупода масиҳий дини ҳукмронлик қилган пайтда поклик гуноҳ ҳисобланган. Кишилар ўзига, кийим-бошига узоқ вақт сув теккизмаганлари билан фахрланганлар. Ҳозирда ҳам кўпчилик назарида поклик тиббий ёхуд шахсий озодалик иши ҳисобланади.

Исломда эса бу имон иши бўлиши билан бирга, поклик бўлмаса, банданинг ибодати ҳам қабул бўлмайди. Исломда барча ибодатларнинг қабул бўлиши учун, аввало, банданинг қалби, нияти пок бўлиши керак.

Қолаверса, ибодатларнинг қабул бўлиши учун инсоннинг бутун танаси, кийим-боши, ҳатто ибодат жойи ҳам пок бўлиши шарт. Пок бўлганда ҳам каттаю кичик, кўзга кўринадигану кўринмайдиган барча нопокликлардан холи бўлиш керак. Покликка эга бўлмаган банда Аллоҳга ибодат қила олмайди. Яъни, намоз ҳам ўқий олмайди, Қуръонни ҳам ушлай олмайди.

Исломда ибодатларнинг қабул бўлиши поклик асосида адо этилишига боғлиқ. Бизда поклик йўлида қилинган ҳар бир иш юқори баҳоланади ва уни қилган кишига улкан ажр-савоблар, олий мартабалар бор.

Чин мусулмон

Чин мусулмон оиласини, катталарни, Ватанини яхши кўради. Одамларга юмшоқ муомалада бўлади. Имкон бўлди дегунча, яхшилик қилади. Ота-онаси ва ёши улуғларни ҳурмат қилиб, кичикларга иззат ва марҳамат кўрсатади.

Чин мусулмон бандалигини билади. Бинобарин, бандалик вазифаларини бекаму кўст бажаришга интилади. Фарзандларига яхши тарбия беради. Уларга Роббини танитиб, таълим беради. Нафақат ота-онаси ва яқинлари, балки барчага яхши муомалада бўлади.

Чин мусулмон дин арконларини чуқур ўрганади. Берилган неъматларга шукрона айтади. Фақат ҳалолдан ейди ва ичади. Бировнинг молига, жонига ва номусига тажовуз қилмайди. Бировнинг ҳақиға хиёнат қилмайди. Ҳийла ва хиёнат нелигини билмайди. Ҳасад, бахилик ва кибрдан узоқ юради. Билиб-билмасдан қилган гуноҳларига дарҳол тавба қилади.

Ўтганларнинг руҳларини шод этиш учун Қуръон тиловатини канда қилмайди. Оиласи, дўсту биродарлари ва барча мўминлар ҳақиға дуо қилади.

Чин мусулмон бошқараётган ишларига диққатли бўлади. Вақтини беҳуда сарфламайди. Меҳнат қилади, лекин ризқни Аллоҳдан деб билади. Бандаларнинг ҳақидан кўрқади. Ўзгаларнинг нуқсонларини афв эта билади. Сўкинмайди, беҳаё сўзларни тилига олмайди.

Чин мусулмон ҳар бир ишида бошқаларга намуна бўлади. Биров билан уришмайди, жанжаллашмайди. Ёлғон гапирмайди. Фитна чиқариб қўйишдан сақланади. Нафсига ҳоким бўла олади. Бировнинг гийбатини қилмайди, риёни ҳаёлининг кўчасига ҳам келтирмайди. Ширинсухан, очиқ чехрали, ростгўй, кўнгли тоза инсон бўлади. Ҳаё, шафқат, сахийлик унинг доимий ҳамроҳларидир.

Чин мусулмон барча ёмон одатлардан холи бўлиб, икки дунё саодатига эришишни мақсад қилади.

Ҳадислар гўзал ахлоқ чашмаси

Абдуллоҳ ибн Аббос розияллоҳу анҳу айтади: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Кишиларга илм ўргатинглар, уларга қийин йўлни эмас, енгил йўлни кўрсатинглар, қачон жаҳлингиз чиқса, жим туришга ўргатинг”, дедилар».

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Расулуллоҳ: “Одамларнинг қилган яхшилиги учун ташаккур айтмайдиган киши Аллоҳ таолога ҳам ташаккур айтмайди” дедилар».

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳу айтади: “Ҳар бир мўмин банда ўз биродарининг кўзгусидир. У биродарида бир айбни кўрса, ўзида бўлган шундай айбни тузатишга ҳаракат қилиши керак”.

Анас ибн Моликдан ривоят қилинади: «У киши айтади: “Бир яҳудий аёл Расулуллоҳга қўйнинг заҳар солинган гўштини олиб келди. Расулуллоҳ ўша гўшдан едилар. Кейин у аёлни олиб келинди (ва “Бунга заҳар солдигинми?” деб сўралганда, у эътироф қилди). Шунда: “Ё Расулуллоҳ, бу жухуд хотинни ўлдирайликми?” деганларида, Расулуллоҳ: “Йўқ, ўлдирманглар!” дедилар. Анас: “Мен бу заҳарли гўштни асари ҳар доим Расулуллоҳнинг қизилўнгачларида қолганини ҳис қилардим ва сезиб юрардим”, деди».

Абу Ҳурайра айтадилар: «Расулуллоҳ: “Аллоҳ Таоло йўлида қилинган ғазот вақтида кўтарилган чанг билан дўзахнинг тутуни ҳеч бир банданинг ичида жам бўлмайди ва ўтакетган бахиллик имон билан ҳам бир банданинг кўнглида жам бўлолмайди!” деганлар». Бинобарин, душманга қарши ғазот пайтида кўтарилган чанг жангчиларга асар қилмагандек, дўзах ўтига ҳам доҳил бўлмайди. Худди шунингдек, сахийлик ва бахиллик бир жойда, бир ахлоқда муштарак бўла олмайди.

Абу ад-Дардо ривоят қилади: «Расулуллоҳ: “Кимгаки мулоимликдан насиба берилган бўлса, унга яхшиликдан насиба ато қилинган бўлади ва ким ундан маҳрум қилинган бўлса, яхшиликдан маҳрум бўлган бўлади. Қиёмат куни мўмин банданинг тарозусини оғир қиладиган нарса яхши ахлоқдир. Аллоҳ таоло ёмон сўз ва ёмон феъллик кишига, албатта, ғазаб қилади”, дедилар».

Одоб Аллоҳ учун

Кўпинча автобусларда ўсмирларнинг ўриндиқда ястаниб, оёқларини кериб ўтириб кетаётганларини кўрсам, уларга қарата бир гап айтгим келадими, яна алланарсаларни ўйлаб индамайман. Ҳозирги ёшлар орасида сиз билан бемалол тортишиб, ўз гапини маъқуллайдиганлари ҳам топилади, улар дилингизни оғритиб қўйиши мумкин.

Болалигимни эслайман. Отам бизга шундай дердилар:

– “Абдуллаҳўжа аканинг ўғил-қизлари яхши” деган гап яхшими, ёмон деганими?

Биз ҳаммамиз чуғурлашиб:

– “Яхши”, деб айтишгани яхши, – дердик.

Ҳа, баракалла, яхши бола бўлинглар, орқаларингдан ёмон гап эшитмай, – дея ибратли ривоятлардан айтиб берар эдилар.

Шундай ривоятлардан бири каттаю кичикнинг тарбияси учун ғоят эътиборлидир.

Довуди Той ҳазратлари айтади: “Йигирма йил Абу Ҳанифага шогирдлик қилдим, бирор марта оёқларини узатганларини кўрмадим. Бир куни: “Хилват экан, оёғингизни узатиб, дам олсангиз нима бўлади?” дедим. Айтдилар: “Адаб Аллоҳ таоло учундир...”

Бизларга ризқ-насиба бериб қўйган, ҳалол меҳнат билан кун кўришимиз учун барча аъзоларимизни мукамал қилиб яратган Аллоҳ учун нечук адаб сақлашни унутиб қўямиз, ахир У ошкора ва махфий ишларимиздан доимо огоҳ-ку!

БИСМИЛЛАҲИР РОҲМАНИР РОҲИМ

**“Эй мўминлар! Аллоҳдан
қўрқинглар, тўғри сўзни сўзланглар!
Шунда Аллоҳ ишларингизни
ўнгла ва гуноҳларингизни
мағфират қилур.
Кимки Аллоҳга ва Унинг
Пайғамбарига итоат этса,
бас, у буюк саодатга эришибди”.**

Аҳқоб, 70–71

БИСМИЛЛАҲИР РОҲМАНИР РОҲИМ

**“Албатта, “Парвардигоримиз
Аллоҳдир” деган, сўнгра тўғри
йўлда устувор бўлган зотлар учун
ҳеч қандай хавфу хатар йўқдир
ва улар қайғу ҳам чекмаслар.
Ана ўшалар жаннат аҳли
бўлиб, у жойда мангу
қолурлар...”**

Аҳқоф, 73–74

Алқама ибн Қайс нафси билан қаттиқ мужодала қилар эди. “Нега бунча ўзингизни қийнайсиз?” деб сўрашганда, “Нафсимни яхши кўраман, уни жаҳаннамдан асрашим керак”, деб жавоб қилди.

Абадий намуна

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сўзлари, муомалалари ва хулқлари

Муборак сийрат

Сарвари олам, Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом яратилиш ва хулқ жиҳатидан инсонларнинг энг гўзали эдилар. Руҳ ва қалб поклигига эришган валийлар, қалами ўткир адиблару шоирлар то шу кунгача у зотнинг сийратларини сифатлашга уриндилар, аммо бу ишга ожиз эканликларини эътироф этдилар. Шундай бўлса-да, Пайғамбар алайҳиссаломга бўлган муҳаббат ва соғинч у зотнинг гўзал суврат ва хулқларига қайта-қайта мурожаат қилишга ундайверади.

Қиёфалари

Расули акрам соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ранг-рўйлари бениҳоя чиройли, тана аъзолари фавқулода мутаносиб ва хушбичим эди. Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳу: “Мен Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан кўра чиройлироқ одамни кўрмадим. Қуёш гўё у зотнинг юзларида балқиб турарди. Кулганларида шуъласи деворларга тушарди”, деганлар.

Ибн Абу Ҳола эса: “Юзлари ўн тўрт кунлик ойдек ярқираб турарди”, дейди. Али розияллоҳу анҳу Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам васфларида шундай деган: “У зотни дастлаб кўрган одам ҳайбат ва салобатларидан қўрқарди. Муомала қилиб танигандан сўнг эса яхши кўриб қоларди. Мен Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдек одамни аввал ҳам, кейин ҳам кўрмадим”.

Сўзлари

Кераксиз бирон сўз айтмасдилар. Айтганлари ҳикмат ва насиҳат бўларди. Ҳар кимнинг ақли ва тушунишига қараб сўзлар эдилар. Сухбатларига асло тўйиб бўлмасди. Бир киши бирон нарсани сўраса, дарҳол жавоб қайтарар, жавоблари худди йилларча ўйланган янглиғ ғоят ҳикматли бўлар эди. Шу билан бирга қисқа, лўнда, аниқ, сунъийлик ва такаллуфдан холи, айна вақтда фасоҳат билан гапирардилар. Мулойим ва камтар эдилар. Ўзларига қилинган ҳазилни тўғри қабул қилар эдилар. Ҳазилларига ёлғон аралашмасди. Кулишлари табассумли эди. Нубувватларига тегишли жиддият ва виқорни асҳоб билан ораларига тўсиқ қилмас эдилар. Ўзларини оддий тутар эдилар.

БИСМИЛЛАҲИР РОҲМАНИР РОҲИМ

**“Эй имон келтирганлар!
Сизлар учун – Аллоҳ ва охират
кунидан умидвор бўлган ҳамда
Аллоҳни кўп ёд қилган кишилар
учун Аллоҳнинг Пайғамбарига
(у зотнинг имон-эътиқоди
ва хулқ-атворида) гўзал
намуна бордир”.**

Аҳзоб, 21

Муомалалари

Расули акрам соллаллоҳу алайҳи ва саллам доимо очик юзли, табассумли эдилар. Муомалалари зериктирмайдиган, оғир ботмайдиган эди. У зот билан бирга бўлишдан ҳеч ким шикоят қилмаган. Ҳеч кимни ёмонламас, ранжитмас, яширин ҳолларини тафтиш қилмас эдилар. Асҳоблари суҳбатларини диққат билан эшитар, арзларини қабул этар, гап-сўзларидаги камчилик, ноаниқликларга сабр қилар эдилар. Бирон нарсадан огоҳлантирганларида авзоларини ўзгартирмай, пешоналарини тириштирмай гапирардилар. Таниса-танимасалар, ҳаммани тенг кўрар, камбағал ё бойга ажратмай, ким уйига таклиф этса борар эдилар. Бирон кишига йўлиққанларида, ҳатто кичик болаларга ҳам биринчи бўлиб салом берардилар. Неъматларни ҳар доим улуғ кўрар, озига қаноат этар, уларни ёмонламас, мақтамас ҳам эдилар. Ҳаққа эътироз этилсагина ғазабланардилар.

Бир нарсага ишорат қилгудек бўлсалар, бармоқлари билан эмас, қўллар билан ишорат қилар, бир тарафга қарамоқчи бўлсалар бутун вужудлари билан ўгирилиб қарар эдилар.

Хулқлари

Пайғамбар алайҳиссалом маънавий ва ахлоқий жиҳатдан баркамол зот эдилар. Пайғамбарлик келмасидан аввал ҳам, кейин ҳам гўзал хулқли ва фазилатли бўлганлар. Оиша розияллоҳу анҳодан у зотнинг хулқлари хусусида сўрашганида: “Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг хулқлари Қуръон эди. Қуръон рози бўлган нарсадан рози бўлар, ғазабланган нарсадан ғазабланар эдилар”, деб жавоб берганлар. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг мулойимликлари, бағрикенгликлари, ўч олишга қодир бўла туриб афв этишлари, мусибатларга сабр этишлари Аллоҳнинг у зотга хос инъоми эди.

Ибодатлари

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ниҳоятда кўп ибодат қилардилар. Кечаси таҳажжуд намозида қиёмда тураверганларидан оёқлари шишиб кетарди. Ибодат қиларканлар, тинимсиз йиғлайверардилар, соқоллари, кўкраклари, ҳатто намоз ўринлари ҳўл бўлиб кетарди. Оиша розияллоҳу анҳо: “Пайғамбар алайҳиссаломнинг ибодатлари тинимсиз ёғиб турадиган ёмғирга ўхшарди”, деганлар.

Шафқат

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам бир байрам куни завқ билан чуғурлашаётган болаларни томоша қиларканлар, йиртиқ кийимли бир боланинг чеккада йиғлаб ўтирганини кўриб қолдилар. Тезда ёнига бориб:

– Нега йиғлаяпсан? – деб сўрадилар. – Нимага дўстларинг билан бирга ўйнамаяпсан?

Бола хафа бир ҳолатда:

– Отам фалон жангда Пайғамбар алайҳиссалом билан ёнма-ён курашиб вафот этган. Онам бошқа кишига турмушга чиқди. Ўгай отам мени уйдан ҳайдади. Ейдиган, ичадиган, киядиган ва сиғинадиган бир ерим йўқ. Ота-онаси бор болаларнинг бундай янги-янги кийимлар кийиб ўйнаётганларини кўриб йиғлаяпман, – деб жавоб берди.

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам боланинг қўлидан тутиб, шундай дедилар:

– Мен отанг бўлишимни, Оиша онанг, Ҳасан ва Ҳусайн укаларинг бўлишини хоҳлайсанми?

Бола суҳбатдоши Набий алайҳиссалом эканини тушунди ва севинч билан:

– Қандай қилиб рози бўлмай, ё Расулulloҳ! – деди.

Ўша куни Пайғамбаримиз болани уйларига олиб бордилар. Едириб-ичдириб, сўнг кўнгли ўксимайдиган қилиб кийинтирдилар ва севинчдан кўзлари порлаган болани дўстларининг ёнига юбордилар. Болалар ундаги ўзгаришни кўриб ҳайратланишди ва:

– Боягина йиғлаб ўтирган эдинг. Нима бўлдики, энди қувончининг чеки йўқ? – деб сўрашди. Бола бўлган воқеани гапириб берди. Ўртоқлари энди унга ҳавас қила бошлашди:

– Кошки бизларнинг оталаримиз ҳам ўша жангда шаҳид бўлган бўлсалар ва биз ҳам сен кўрган марҳаматга эришсак эдик!

Энг бадавлат харидор

Ҳазрати Абу Бакрнинг халифалик даврида бутун мамлакатда очарчилик юз берди. Ана шундай ночор кунларнинг бирида Ҳазрати Усмон Шомдан кўп миқдорда буғдой ортилган карвон билан қайтди. Бу ҳолдан хабар топган бадавлат савдогарлар катта фойда эвазига буғдойга харидор бўлдилар. Бироқ Ҳазрати Усмон уларнинг таклифини рад этди. Шунда барча савдогарлар бирлашиб Ҳазрати Абу Бакрнинг ҳузурига арз қилиб бордилар ва халифани Ҳазрати Усмоннинг олдида бошлаб келдилар.

– Эй Усмон, нега буғдойларингни сотмаяпсан, ахир юртимиздаги қаҳатчиликни кўриб турибсан-ку, – деди халифа.

– Уларнинг баҳолари жуда кам. Мен эса буғдойимнинг ҳар бир донасига мингта тилла берадиган харидорни топдим. Буғдойларимни Унга сотаман, – деб жавоб берди Ҳазрати Усмон ва Аллоҳ йўлида буғдойларнинг ҳаммасини йўқсилларга улашди.

Аллоҳ,

сабрлиларни,
ихлослиларни,
шукр этувчиларни,
эҳсон қилувчиларни,
тавба қилувчиларни,
қаноатлиларни,
озодаларни,
мардларни

яхши
кўради.

КИМЛАРНИ СЕВАДИ

КИМЛАРНИ СЕВМАЙДИ

Аллоҳ,

бахилларни,
ҳасадчиларни,
мақтанчоқларни,
ҳаққа бўйин эгмайдиганларни,
ҳаққа ёрдам бермайдиганларни,
кўп гапирувчиларни,
чақимчиларни,
дилозорларни,
золимларни

яхши
кўрмайди.

Қалбимиз муҳаббатга тўлсин!

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам инсониятни яхшиликка етаклайдиган, бутун башариятни жаҳолат зулматидан ёруғликка олиб чиқиш учун юборилган, тақводорларнинг имоми, эргашиш ва ибрат олишга лойиқ зотдир. “Ҳабиб ур-Роҳман” (Роҳманнинг суюкли бандаси) деган ном олган пайғамбаримиз Аллоҳ азза ва жалла муҳаббатининг энг олий мартабасига муваффақ бўлганлар.

У зотни ота-она, фарзанд ва ўзимиздан ҳам яхши кўра олсаккина, чинакам имон соҳиби бўла оламиз.

Муттафакун алайҳ

“Мен сизларга ота-онангиз, фарзандларингиз ва инсонларнинг барчасидан севимлироқ бўлмагунимча мўмин бўла олмайсизлар”

مَنْ أَحَبَّنِي وَأَهْلَ بَيْتِي وَآمَنَ بِمَا أَنَا عَلَيْهِ سَأُكَفِّرَ عَنْهُ مَا كَانَ

Аллоҳ таоло у зотга гўзал ва мукаммал хулқ ато этганки, ҳалигача бутун дунё бунинг моҳиятини англаб етолгани йўқ. Ҳеч ким у зотдай хоҳ диний, хоҳ дунёвий ишларда – рисолатдан олдин ҳам, кейин ҳам бир оғиз ёлғон сўзни эшитмаган, қабиҳ ишни кўрмаган. Пайғамбаримиз алайҳиссалом ниҳоятда раҳмли ва шафқатли, дунёда зоҳид, озгина нарсага қаноат қилувчи, ниҳоятда фа-

соҳатли, ҳалим ва юмшоқ кўнгил эдилар, мўминларга нисбатан тавозели, Аллоҳга обид ва Унинг йўлида қаттиқ курашувчи бўлганлар.

Пайғамбар алайҳиссалом ҳаётлари ва хулқ-атворлари инсониятга ибрат бўлиб келмоқда. Ҳатто мусулмон бўлмаган халқ вакиллари ҳам у зотнинг ҳар бир ақлли башарият учун улкан сабоқ эканликларини тан олмоқдалар.

Лекин биз шундай улуғ зотнинг уммати бўла туриб, у зотни яхши танимасак, муҳаббат қўймасак, даъволаримиз қанчалик ўринли?! Кўпчилигимиз Пайғамбар алайҳиссаломнинг туғилган ойлари ва сийратларини яхши билмаймиз.

Бир аъробий Пайғамбар алайҳиссалом ҳузурларига келиб сўради: “Қиёмат қачон бўлади?”. “У кун учун нима ҳозирладинг?” дедилар Расули акрам соллаллоҳу алайҳи ва саллам. “Ҳеч нарса ҳозирламадим. Лекин мен Аллоҳ ва Расулини яхши кўраман”, – дея жавоб берди аъробий. Шунда Расулуллоҳ алайҳиссалом: “(Жаннатда ҳам) яхши кўрганинг билан бирга бўласан!” дедилар. (Муттафакун алайҳ).

Аллоҳ таоло қалбларимизни у зотга нисбатан муҳаббатга тўлдирсин!

БИСМИЛЛАҲИР РОҲМАНИР РОҲИМ

“ (Эй инсонлар), Ҳақиқатан, сизларга ўзларингиздан бўлган, сизларнинг машаққат чекишингиз, унинг учун оғир бўлган, сизларнинг (саодатга етишишингизга) ташна бўлган ва барча мўминларга марҳаматли, меҳрибон бўлган пайғамбар келди.”

Тавба, 128

УЙЛАБ КЎРИНГ!

Қуйидаги расмда динимизга тўғри келмайдиган, озодалик ва гўзал ахлоққа зид бўлган баъзи кўринишлар тасвирланган. Уларни диққат билан кузатиб, салбий кўринишлар сонини ҳисоблаб чиқинг.

ЎЙЛАБ КЎРИНГ!

Қуйидагилардан келиб чиқиб ўзингизнинг жонли махлуқотларга бўлган муносабатингизга эътибор беринг.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам айтадилар:

“Бир одам сафардалигида қаттиқ чанқади. Бир қудуқ топиб, унга тушиб, сувидан ичди. Ташқарига чиққанида бир итнинг сувсизликдан тупроқ ялаётганини кўрди. “Бу итнинг ҳолати ҳам менинг олдинги ҳолатимга бироз ўхшар экан”, деб ўйлай бошлади. Сўнг қудуққа тушди ва пойафзалига сув тўлдириб чиқиб, итга берди. Аллоҳ таоло унинг бу иши сабабли гуноҳларини афв қилди”. Саҳобалар сўрадилар:

– Эй Аллоҳнинг расули, ҳайвонларга қилган яхшиликларимизга ҳам савоб оламизми?

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам жавоб бердилар:

– Жони бор ҳар бир нарсага қилинган яхшиликка мукофот бордир.

Одоблар ва ҳақлар

Яхши хулқ зийнатдир

Эй фарзанд! Билгилки, инсонга бериладиган энг гўзал сифат одобдир. Одоб-ахлоқли кишиларни ҳамма яхши кўради. Ушбу сифатларга эга бўлмаганларга ахлоқсиз одам дейилади. Ахлоқсиз одамни эса, ҳамма инсонлар, ҳатто, ота-онаси ҳам ёмон кўради. Бугун мен сенга баъзи ҳоллардаги одоб ва ахлоқ меъёрларидан айтиб бераман, токи, сен шу айтганларимга амал қилиб, одамлар орасида суюкли инсонлардан бўлгин.

Болага одоб ёшлик чоғидан ўргатилади, вақт ўтгач ҳеч кимга насиҳат қор қилмас. Ёш новдани қай томонга эгсанг, эгилади, ёғочни эгиб ҳам, букиб ҳам бўлмайд.

Одоб ҳар бир фазилатга йўлдир. Одоб насл-насаб ўрнини босади. Ким ёшлиқда одобли бўлмаса, катта бўлганда ҳам бадхулқлигича қолаверади.

Одоб...

**Шошилмаслик Аллоҳдандир.
Шошқалоқлик шайтондандир.**

хулқ ва ахлоқ

Мажлис одоби

Эй фарзанд! Мактабга борсанг, ўз ўрнингга ўтирасан, аммо катталар орасида қуйроқ жойга ўтирганинг афзал. Икки кишининг ўртасига уларнинг изнисиз ҳеч қачон ўтирма. Оҳиста ва мулойимлик билан ўтир. Гапирсанг, гапинг тартибли бўлсин. Шошма-шошарлик қилма, пала-партиш гапирма. Кўп кулишдан, ҳазил-мутуйибадан узоқ бўл! Бармоғинг билан бурнингни ўйнама. Туфламагин, бурнингни тортма. Эснасанг, чап кафтингнинг орқаси билан оғзингни беркит. “Астаффируллоҳ” дегин. Аксирсанг дастрўмолинги ёки енгинг билан тўсиб, дарҳол “Алҳамдулиллоҳ” де. Дўсту душманингни учратиб қолсанг, уни очиқ юз ва мулойимлик билан қабул қил. Меҳмондорчиликнинг боши очиқ юзлиликдир.

Савол бериш одоби

Эй фарзанд! Сен кўпинча билмаган нарсаларингни муаллимингдан сўрайсан. Шунда камтарлик билан савол бергин. Устозинг олдида овозингни ҳеч кўтарма. Саволни ўз вақтида, ўз ўрнида беришга ҳаракат қил. Масалан, ўқиш дарсида бўлганингда ҳисоб дарсидан савол берма. Тавозели бўл. Бу фазилят сени кишилар муҳаббатига сазовор этади. Сабабсиз кулаверма, сабабсиз кулги одобсизликдандир.

Йўл одоби

Эй фарзанд! Йўлда ўзингдан катта одамними учратиб қолсанг биринчи бўлиб салом беришга ҳаракат қил. Зеро, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам каттаю кичикка аввал салом берар эдилар. Юриб кетаётганингда орқага юзингни ўгириб қарама, қарамоқчи бўлсанг бутун гавданг билан ўгирил. Ҳеч вақт ўзингдан катта одамнинг олдидаги тушиб юрма.

Одоб...
**Бахил Аллоҳдан узоқдир,
одамлардан узоқдир ва
дўзахга яқиндир.**

سبحانك يا ذا الجلال والإكرام

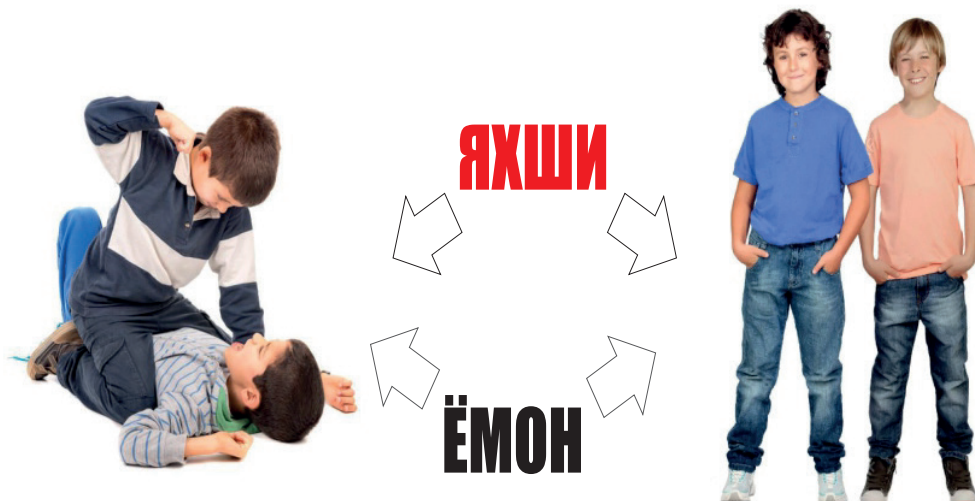
Муомала одоби

Эй фарзанд! Инсон ёлғиз яшай олмайди. Қалблар ҳамиша бир-бирига талпиниб туради. Шунинг учун дўстлар пайдо бўлади, ўзаро ҳамжиҳатлик юзага чиқади. Одамлар бир-бирларига ёрдам беради, кўнгиллар улфат тутилади. Ҳозир сенинг дўстларинг мактабингдаги дўстларингдир. Уларнинг меҳрини қозонай десанг, улардан яхши муносабат кўришни хоҳласанг, сен ҳам уларга яхши муомалада бўлишинг лозим. Ўзингга раво кўрган нарсани (яхшиликни) бошқаларга ҳам раво кўришинг керак. Зеро, мўминнинг сифатларидан бири ҳам шудир. Хулқи ёмон болалардан узоқроқ юр. Чунки сен ёмон ўртоқдан фақат ёмон нарсани ўрганасан. Ёлғон гапирма, дангасалик қилма. Барчага гўзал хулқли, покиза қалбли, тўғри сўзли, ишончли бўлган ҳолда

муомала қил. Мана шу ахлоқий-инсоний хусусиятлар сени бошқаларга суюкли қилади, бахтиёр яшайсан.

Кишининг дўсти ақлининг далилидир. Аҳмоқ кўпинча фойда келтираман деб зарар келтиради. Бекорчи, дангасалар надоматдан бошқа нарсага эришмайдилар.

Расмга мослаб кўрсаткичларни тўғри бўянг!

Овқатланиш одоби

Эй фарзанд! Сен, албатта, овқатланиш одобларига риоя қил. Овқатланишдан олдин ҳам, кейин ҳам қўлингни юв. “Бисмиллаҳ”, “Алҳамдулиллаҳ”ни ҳамиша ёдингда тут. Ўнг қўлинг билан ейиш ва ўнг қўлинг билан ичишни унутма. Пайғамбаримиз солаллоҳу алайҳи васаллам: “Агар сизлардан бирингиз овқатланишни истаса, ўнг қўли билан еб, ўнг қўли билан ичсин”, деганлар. Овқатланганда сўзлашдан тийил. Ўнгга ва чапга ўгирилиб қарайверма. Ёши улуғлардан юқорида ўтирма. Таомга пуфлама, қайноқ ҳолатида ема. Ёнингдаги одамнинг луқмасига кўзингни югуртирма.

Йўталгинг ёки аксиргинг келса, дастурхондан четроққа ўт.

Бир овқатни ҳазм қилмасдан иккинчи овқатни ема.

- Устма-уст овқатланиш соғлиққа зарардир.
- Яъни, қорнинг очмасдан туриб овқатланма.

Йўлда кетаётиб ейишдан ўзингни тий. Чунки юраётганда кавшаниш одобсизлиқдир. Овқатни ўтирган ҳолатда, оз-оздан, чайнаб ейиш одобдандир.

Кийиниш одоби

Эй фарзанд! Кийим кийишдан мақсад жисмингни беркитиш ва иссиқ-совуқдан сақлашдир. Мана шунинг учун кийимингни доимо тоза тутишинг, ифлос қилмаслигинг, чанг-тупроқдан асрашинг керак. Шунингдек, кишининг зийнати фақат кийим билан эмас, балки унинг одоби, илми, гўзал ахлоқи биландир.

Доноларнинг айтишича: “Гўзаллик баданни безаб турган кийимда эмас, ҳақиқий гўзаллик илм ва одобдадир”.

Қандай кийим кийсак бизнинг саломатлигимизга зарар қилмайди? Авваламбор, кияётган кийимимиз ўртача кенгликда бўлиши керак. Токи тана аъзоларимизни сиқиб турмасин, қон айланишига ҳалал бермасин. Кийим фаслга, иқлимга, ёшга мос кийилса, айна муддао. Кийим-бош танани сиқмаслиги лозим. Акс ҳолда, одам ҳар хил касалликка чалинади, доимо чарчаб юрадиган бўлиб қолади. Кийимнинг узун-калталиги ҳам ўртача бўлгани яхши.

Уйку олдидан кийимларингни ечиб, тахлаб, белгиланган жойга қўйишга одатлан. Эрта билан турганингда ҳеч нарсангни қидирмайсан, хотиржам бўласан.

Ота-онанинг ҳаққи

Эй фарзанд! Ота-онанинг фарзандига қилган меҳнати, меҳрибонлиги беқиёсдир. Онанг сенга ҳомила бўлиб, туғиб, сийнасидан сут бериб, катта қилган бўлса, отанг сени моддий томондан таъминлаб келган. Зеро, ота-онанг сен азоблансанг, азобланади, азият чексанг, азият чекади, хуллас, сенга келган барча нарсаларга қалқон бўлади. Ҳатто ўзи емай едиради, ўзи ичмай ичиради. Ўқитади, илмли қилади. Мана шуларнинг барчаси учун сен уларни яхши кўришинг, ҳурмат қилишинг, уларга итоат этишинг, доимо юмшоқ муомилада бўлишинг, овозингни кўтармаслигинг лозим. Ояти каримада: “Ота-онангга уф дема, уларни қайтарма, уларга гўзал сўзла”, дейилади. Ҳадисда эса: “Жаннат оналарнинг оёғи остидадир”, деб айтилган. Яна: “Ота-оналарингизга яхшиликлар қилинг, болаларингиздан қайтади”, дейилади. Ота-онанинг розилиги умрни зиёда қилади, икки дунё саодатига эриштиради.

Устоз ҳаққи

Эй фарзанд! Сенинг комил инсон, олим, доно бўлишингга, қалбингга яхшилик уруғларининг қадалишига, ҳаётда қадр топишингнинг сабабчилари устозларингдир. Албатта, сен устозинингни ҳурмат қилишинг, улуғлашинг лозимдирки, доимо унинг ҳузурида одоб билан ўтириб, сўзларига қулоқ солишинг, насиҳатларига эътибор беришинг керак. Устоз олдида камтарин, итоатли бўлиб, унинг сўзларига диққат билан қулоқ солишинг, фикринг бошқа нарсалар билан чалғиб қолишдан эҳтиёт бўлишинг лозим. Олим киши ҳар қанча ҳурматга лойиқдир. Донолар айтдилар: “Устоз отангдек улуғ”.

Дўстларнинг ҳаққи

Эй фарзанд! Кўпинча ҳожатингни чиқариш, ишингни ҳал қилиш учун бошқалардан ёрдам сўрашга мажбур бўласан. Чунки ўзинг ёлғиз яшай олмайсан ва ота-онанг, яқинларинг сен билан доим бирга бўла олмайдилар, шундай вақтларда бирор дўстга эҳтиёж туғилади. Масалан, мактабдаги дўстларинг сенга китоб мутоала қилишда, тушуна олмаган нарсаларингни тушунишда ёрдам берадилар. Сен уларни яхши кўришинг, ҳурмат қилишинг, шунингдек, уларга ёмонлик қилишдан узоқ бўлишинг ва дўстликни давом эттиришинг лозим. Улар билан гўзал ахлоқли, ширин сўзли, мулойим муомалада бўл.

Дўстларингдан баъзан камчилик ва нуқсонлар содир бўлиб қолса, уларни кечир. Зеро, доно халқимизнинг “Дўстинг мингта бўлса ҳам оз, душманинг битта бўлса ҳам кўп” деган ҳикматли сўзи бор. Донолар ҳам: “Кийимларнинг янгиси, дўстларнинг эскиси яхши”, деб бежиз айтишмаган.

БИСМИЛЛАҲИР РОҲМАНИР РОҲИМ

**“Афв-марҳаматли бўлинг,
яхшиликка буюринг ва
нодонлардан юз ўгиринг!”**

Аъроф. 199

Бошқаларга ёрдам берганда шуларни эсда тутинг!

- *Ёрдам Аллоҳ розилиғи учун берилади (Бақара, 272).*
- *Кўрсатилган ёрдамингиз учун мақтов, бадал истаманг (Инсон, 8-10).*
- *Миннат қилманг (Бақара, 263-264).*
- *Ўзингиз яхши кўрадиган нарсалардан ёрдам қилинг (Оли Имрон, 92).*
- *Муҳтожларга диққатли бўлинг! (Бақара, 273).*
 - *Бошқаларни ташвиқот қилиш учун баъзан ёрдамни ошкора тарзда ҳам қилиш мумкин (Бақара, 271).*

Қалб камчиликлари.

Билгинки, эй азиз фарзандим, қалбда талай камчиликлар бор. Уларни тузатишнинг бирдан-бир йўли, аввало, уларни билишдир, сўнгра аста-секин қутилишдир. Ҳасад, риё, манманлик, ўзни юқори олиш ва ҳоказо иллатлар ўша камчиликлардандир. Қалбингни мана шу иллатлардан тозалашга ҳаракат қил. Пайғамбаримиз алайҳиссалом: "Уч нарс ҳалокатга олиб боради: ҳасад, ҳавои нафсга эргашиш, киши ўзини юқори олишидир", деганлар.

Ҳасадчи бошқаларга келадиган неъматни кўра олмайди, улардан неъмат кетишини хоҳлайди. Набий алайҳиссалом: "Олов ўтинни егандек, ҳасад яхшиликларни еб юборади", деганлар. Ҳасадчи ҳеч қачон бахтиёр бўла олмайди. Занг темирни қандай кемирса, ҳасадчи ҳам ўзини ўзи кемириб адойи тамом қилади. Ҳолбуки, киши токи ўзига яхши кўрган нарсани ўзгаларга ҳам раво кўрмаса, ҳеч қачон камолатга эриша олмайди.

Риё ҳам шундай бир сирли разолатки, сиртдан яхши бўлиб кўринади, лекин ичкарисини жуда хунукдир. Яъни, риё биров кўрсин, биров эшитсин, деб қилинадиган амалдир. Масалан, мени одамлар олим десин, мени одамлар шижоатли, ботир десин, мени одамлар саҳий десин, деб қилинган амалдир. Риёкорнинг тили бошқа, дили бошқа бўлади.

Ўзини юқори олиш ҳам қалбнинг нуқсонларидан биридир. Калондимоғлик, гердаиш, бировларни менсимаслик ҳеч кимга ёқмайди, бунақа хислат эгаларидан ҳамма қочадиган бўлади. Натижада ўзини юқори тутадиган кимсалар эл-юрт назаридан қолади, пасткашлик ботқоғига қулаб, жирканч ҳолга тушади.

Азиз фарзандим! Келажакда Аллоҳ суйган ҳақиқий комил инсон бўлишинг учун ушбу қалб камчиликларидан йироқ бўл, яқинига йўлама. Жисмингни ва қалбингни Ислоҳ одоблари билан зийнатла. Шундагина инсонлик шаънига лойиқ ҳаёт кечирасан.

МАҚОЛЛАР ОДОБГА ЧОРАЛАР

Одоб – олтиндан қиммат.

**Инсон – одоби билан,
Осмон офтоби билан.**

Бола азиз – одоби ундан азиз.

Боланинг эркаси – битнинг сиркаси.

**Отаси тентакнинг бири тентак,
Онаси тентакнинг бари тентак.**

Одобни беодобдан ўрган.

**Каттанинг ҳурмати – қарз,
Кичикка салом – фарз.**

Ҳусн хулқи билан чиройли.

**Ёмон билан юргунча,
Ёлғиз юргин ўлгунча.**

**Ёмон эркак тўй бузар
Ёмон хотин – уй.**

**Одам бўлмоқ аста-аста,
Ҳайвон бўлмоқ бирпасда.**

**Дорининг аччиғи яхши,
Сўзнинг ширини.**

Дилозордан Худо безор

Абул Ҳасан розияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: «Набийнинг соллаллоҳу алайҳи ва саллам ёнларида ўтирар эдик. Даврадан кимдир туриб кетди, бироқ оёқ кийимини ўша ерда унутиб қолдирди. Ўтирганлардан бири унинг оёқ кийими устига ўтириб олди. Ҳалиги киши бироздан кейин қайтиб келиб, оёқ кийимини сўради.

– Биз кўрмадик, – дейишди у ердагилар. Бояги одам безовталаниб қолди. Сўнг оёқ кийимининг устига ўтирган киши:

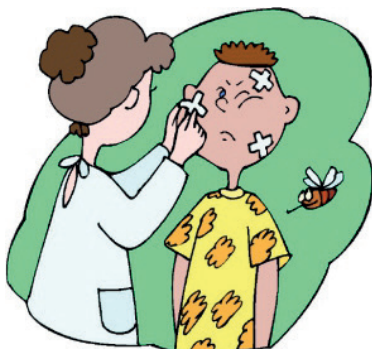
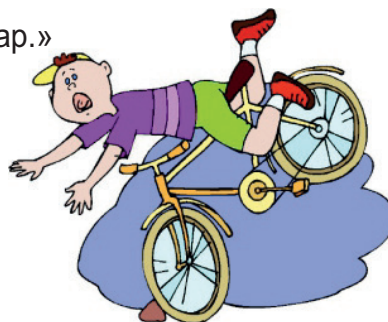
– Мана, оёқ кийиминг, – деди.

Шунда Пайғамбаримиз алайҳиссалом:

– Мусулмон кишини безовта қилиш нақадар ёмон иш, – дедилар.

– Мен ҳазиллашдим, – деди у киши.

Расули акрам яна ўша гапларини такрорладилар.»

Айтадиларки:

- Имон инсонни инсон қилур, балки уни султон қилур.
- Адолат – ҳар ерда қўлласа бўладиган сармоя.
- Ҳаққа қарши турган эртами-кечми енгиледи.
- Давомли бўлган кичкина яхши иш онда-сонда қилинадиган катта яхши ишдан баракалидир.
- Инсонни Аллоҳдан узоқлаштирадиган неъмат энг катта мусибатдир.
- Нарсанинг нархи эмас, қадр-қиймати муҳим.
- Ҳар сариқ нарса олтин эмас.
- Табассум билан бўлса ҳам биродаринг кўнглини кўтаришни унутма.

Қалтис саволларга буюк жавоблар

Имоми Аъзамни уч даҳрий саволга тутди:

– Аллоҳ қачон туғилган?

Қуръонда “У туғмаган ва туғилмаган” дейилади.

– Ҳўп, қачондан бор?

– У замондан олдин ҳам бор эди, ҳеч бир нарса Унинг борлигига сабаб бўлмаган.

– Мисол билан тушунтир?

– Учдан олдин икки бор. Иккидан олдин бир. Бирдан олдин эса, ҳеч ҳарса йўқ. Бирдан олдин ҳеч қанақа сон бўлмаганидек, ҳақиқий маънода БИР бўлган Аллоҳан олдин ҳеч нарса йўқдир.

– Аллоҳ қачон қараб туради?

– Қоронғу бир хонада чироқ қачон қарайди? У ҳамма ёққа, худди шунингдек, ер ва осмонларнинг нури бўлмиш Аллоҳ ҳам ҳамма ёққа қарайди...

Имоми Аъзамнинг жавобларидан сўнг улар яна биттадан савол бершди.

Биринчиси: “Бизга Аллоҳни кўрсат”, – деди. Иккинчиси: “Жаҳаннамда олов билан азоб берилади. Ҳолбуки, жинлар оловдан яратилган. Олов оловдан таъсирланадими?” – деб сўради. Учинчиси: “Ҳамма нарса қазо ва қадар билан бўлади, дейсан. Демак, ҳар бир одам қиладиган ишларини мажбуран қилади. Шундайми?” – деди. Шунда Имоми Аъзам ердан бир сиқим тупроқ олиб, уларнинг юзларига сочдилар. Улар қозига шикоят қилишди.

Қозининг сўровига Имоми Аъзам:

– Мен учта саволга битта тупроқ сочиш билан битта жавоб бердим. Биринчи жавоб: тупроқдан унинг кўзи оғриди. Аммо оғриқни кўролмади. Бу билан оддийгина кўз оғриғини кўролмас экан, Аллоҳни кўришни даъво қилмаса ҳам бўлганини тушунтирдим. Иккинчи жавоб: ўзи тупроқдан яратилган бўлишига қарамай, тупроқдан озор кўрди. Оловнинг оловдан таъсирланишини англади. Учинчиси эса жабрия фирқасидан эди. “Одамлар ишларни мажбуран қиладилар”, дерди. Инсондаги жузъий иродани унутарди. Аммо менинг жузъий иродамни унутмади, “тупроқни мажбуран отди”, демади. Мендан шикоят қилиб, ўзини ёлғончига чиқарди.

Иноқ ака-укалар

Қадим замонда икки ака-ука бўлган экан. Уйлари бир-бириникидан анча узоқ бўлса-да, доим хабар олиб туришар, ўзаро аҳил яшашар эдилар. Экинлари бир майдонда бўлиб, бирга меҳнат қилишарди.

Куз келиб, йиғим-терим бошланди. Ҳосилни йиғиб бўлишгач, тенг иккига бўлишди. Ҳосилни уй-уйларига ташиб олишган кечаси ака ётиб ўзича ўйлади: “Ҳосилни тенг иккига бўлдик, лекин бу унчалик тўғримас, укам хўжалигини эндигина йўлга қўймоқда...” Сўнг шарт ўрнидан турди-да, омборидан бир қоп буғдойни аравага ортиб, укасининг уйига қараб жўнади. Омборига кириб, укасининг буғдойига олиб келган қопини қўшиб қўйди.

Шу кеча ука ҳам ўй суриб ётарди: “Акамнинг рўзғори катта, унга кўпроқ тегиши керак эди...” Сўнг улушидан бир қоп буғдойни у ҳам аравага юклади ва акасининг омборига олиб бориб қўшиб қўйди.

Эрталаб ака-укалар омборларини кўздан кечириб ҳайрон қолишди, чунки буғдойлари камаймаган эди. Қопларни қайта-қайта санаб кўришди, лекин саноғи бузилмаган, ўша-ўша.

Кеч кириши билан улар яна бир-бириникига дон таший бошлашди. Тўлин ой ёғдусида икки шарпа дуч келди. Бир-бирига тикилиб, ажаб аҳволга тушишди. Ака: “Ярим кечаси нима қилиб юрибсан?” – деб укасидан сўради. “Ўзингиз нима қилиб юрибсиз ухламай?” – деди ука сир бой бермасдан. Аммо гап нимада экани иккаласига ҳам маълум бўлган эди. Шундан кейин ўртадаги иноқлик ва иззат-ҳурматлари янада зиёда бўлди...

Азиз биродар, сиз ҳам яқинда хирмон кўтарган бўлсангиз керак, ака-укалардан хабар олдингизми?

Йўқотилган туйғулар:

Болаларни яхши кўраман...

Чунки уларнинг кўлгиси самимий. Ҳаракатларида ясама бирор нарса учрамайди. Боладаги безубор ва муаттар борлик, катталар орасида йўқ. Кекса кишилар, хасталар, ёлғиз одамлар болалар билан овунтади, қилларига таскин беришади...

Болаларни яхши кўраман...

Чунки уларнинг кўзлари безубор, қалблари тоза. Улар хиёнат нималигини билинмайди. Уларнинг ўзлари ҳам, нигоҳлари ҳам сизни ҳеч қачон алдамайди.

Мурғаккина қалбларида энг тоза, энг безубор тўйғулар яшайди. Сиз буларни кўришга қодир бўлмасангиз, кўзларига доқинг, шунда мавсум нигоҳларида соғдадил тўйғуларининг тиник, аксини кўрасиз...

Болаларни яхши кўраман...

Чунки уларнинг кўзлари, қўлқлари ва оғизлари кўнгли ҳарвўзига гуноҳ оқизмайди. Шу сабаб кўнглилари соф, ҳуборсиз. Қўлларидан, бармоқларидан ҳам гуноҳ томонламайди. Шу сабаб уларнинг кўллари теккан нарса "кирланмайди".

Йўқотилган туйғулар:

Болаларни яхши кўраман...

Чунки улар кин ва адоваъ нимагини сираям билишмайди. Ўзларига нисбатан қилинган қўпол ва совуқ муомалани жуда тез ўнўтишади. Юзига ёарсаки тўширган қўлларни бирор соат ўтиб - ўтмай, чин бир муҳаббат билан, илик бир меҳр билан ўпишади...

Бир муқддат олдин қайнок, инжмлар тўккан мўжгонлари куриб ўлгурмасдан, келиб бўйнингиздан кўчоқлайди, юзларингиздан ўнади, чимирилган қўшларингиз ўртасини, тиришган пешонангизни нозик қўлчалари билан силайди...

Болаларни яхши кўраман...

Чунки уларда менга ҳам Аллоҳ томонидан инъом қилинган, лекин аллақачонлар йўқотиб юборганим покиза туйғулар бор...

Болаларни яхши кўраман...

Чунки уларнинг вужудларида гил ҳиди бор, райҳон ҳиди бор. Уларнинг кўзлари дунёни ботқача рангларда кўради, тоза рангларда кўради.

ЯХШИ ОЛАМ

Бўлдим бир зот ҳамнишини,
“Яхши одам” деди эли,
Сўрамадим, бу кишини
Азиз қилмиш қайси феъли?

Яхши одам, яхши одам,
Бор экансан-ку, дунёда.
Ёришиб кетди бу олам,
Айт, қайдин келдинг бу ёна?

Излаганим, соғинганим
Топдим бугун, шукуруллоҳ.
Шубҳадан пок дилим маним,
Яхшидир у, эли гувоҳ.

Ул яхши бўлсин саломат,
Паноҳингга ол, Худойим.
То у бор – яхши аломат,
Бўлмагай қиёмат қойим.

ИЛТИЖО

Аллоҳим, Пайғамбаримизга, у зотнииг оиласи ва асҳобига саломлар ёғдир. Мени ҳабибингга уммат этдинг, бас, энди имонимни шунга муносиб тарзда комил, эътиқодимни мустаҳкам қил. Ниятларнинг яхшиси менинг ҳам ниятим, амалларнинг гўзали менинг ҳам амалим бўлсин.

Аллоҳим, ёмонликларимни қудратинг-ла ислоҳ эт. Умримни бандалик вазифаси бўлган ишларга сарф қилишни муяссар айла. Ўзингдан бошқаларга ёлворадиган қилма мени. Мол-мулк, обрў-мартаба ва дунёга хирс қўйишдан асра. Ибодатларимни холис ва тўқис адо этишга мадад бер. Қўлларимни инсонларга саховатли эт. Хулқимни Қуръон ила зийнатла. Сендан-да, пайғамбарингдан-да нафсимни яхши кўришдан, мақтанишдан сақла. Менга инсонлар орасида лойиқ мавқе бер, нафсимни ҳақдан оздирадиган обрў ва иззат берма.

Эй адли олий Роббий! Адолатингнинг кенг дастурхонидан менга ҳам насиба бер, мени газабини енга оладиган, фитна ва адоват отабини сўндирадиган, зулмдан сақланадиган ва бошқаларни ҳам қайтарадиган, инсонлар орасин ислоҳ қиладиган, мўминларнинг айбини беркитиб, яхшиликларини васф этадиган, қўлию тилидан бошқаларга зиён етмайдиган, доимо фазилатга интиладиган, неъматларингга шукр этадиган, лойиқ бўлмаганларга ҳам яхшилик қиладиган, ҳар қандай ҳолатда ҳақни гапирадиган, омонатга хиёнат етмайдиган, танбаллик қилмайдиган, аҳли аёлига хушмуомала бўладиган, ожизларга ёрдам берадиган, илмига амал қиладиган, билганини бошқаларга ҳам ўргатадиган, ибодатини хузуъ ила адо этадиган, эзгуликка шошиладиган солиҳ бандаларинг қаторига қўш.

Аллоҳим, мени мункар ишларни кўрганда томоша қилиб турадиган, биродарига азият етганда танасида иситма кўтарилмайдиган, ҳақнинг топталишига бепарво қарайдиган, золимларга ён берадиган, мазлумларга қайишмайдиган қилма. Нафсимга бахилликдан, суст эътиқодда бўлишдан, дангасаликдан, дунё матоҳларига хирс қўйишдан омонлик бер.

Аллоҳим, мени лутфу карамингга, мағфиратингга лойиқ банда қил, қалбимга тақво сол, ҳидоятдан кейин залолатга кетишдан сақла, ўзинг яхши кўрган ва рози бўладиган бандаларингдан қил, бу дунёю у дунёда юзимизни ёруғ айла. Омин!

Мўмин ёлғончи бўлмайди.

ҳақлик шайх

Қуйидаги ҳадиси шарифни ўқиб чиққач, ҳозирги кунда биз эътибор бермай қўйган, ёлғон деб ҳисобламай қўйган гапларга 3 та мисол келтиринг.

Абдуллоҳ ибн Омир розияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: “Пайғамбар алайҳиссалом уйимизда эдилар. Онам менга: “Бу ёққа кел, сенга бир нарсa бераман”, – дедилар. У зот онамдан: “Унга нима бермоқчи эдинг?” – деб сўрадилар. “Хурмо бермоқчи эдим”, – деди онам. Шунда Пайғамбаримиз алайҳиссалом: “Агар бирор нарсa бермайдиган бўлганингда, сенга бир ёлғон ёзилар эди”, – дедилар.

ҳақлик шайх

Қуйидаги сўзларнинг антонимларини топиб, уларнинг ёнидаги бўш жойга ёзинг.

ГЎЗАЛ ХУЛҚ

ОЗОДАЛИК

ТЎҒРИЛИК

ҚУРМАТ

ЯХШИЛИК

ЁРДАМ

ФИДОЙИЛИК

АДОЛАТ

ВАФО

Ўзингизга бир ойна тутишга нима дейсиз?

Қуйида берилган ва сизда мавжуд бўлган ижобий ва салбий сифатларни ойна ичига ёзинг. Уларнинг ранглари қалбингиз нечоғлиқ тоза эканини кўрсатса, қора ранглар сиз фориғ бўлишингиз лозим бўлган сифатларни кўрсатади.

Қайдлар учун

ИСЛОМНИ ЎРГАНАМИЗ

2

Муҳаррир

Бобомурод ЭРАЛИ

Дизайнерлар

Бахтишод ЭСАНОВ

Равшан МАЛИК

Мусахҳиҳалар

Сурайё САЛОҲУДДИНОВА

Нилуфар АБДУРАҲМОНОВА

Нашриёт лицензия рақами: № 8726. 2020. 07. 27.

Босишга 2022 йил 19 сентябрда рухсат этилди.

Офсет қоғози. Қоғоз бичими 60x84 ¹/₈.

Офсет босма усули. Шартли б. т.: 6,98 Адади: 5000 нусха.

168-сон буюртма. Баҳоси келишилган нархда.

“Shamsuddinxon Boboxonov” НМИУ.

Нашриёт манзили: 100002, Тошкент шаҳар Зарқайнар
18-берккўча 47а-уй. Электрон почта: m-nashr@mail.ru.

Тел: (8-371) 227-34-30